

Sveriges Dövas Riksförbund

dövas

nr 2- 2008

TIDNING

Skapa din egen teaterpjäs

Fortsatt fokus på tolkfrågor

Hur mår din döv-förening?

**Tidskrift för
SVERIGES DÖVAS
RIKSFÖRBUND
Grundad 1890**

Utgivning 2008

Nr Manusstopp Utgivning

3 fre 18 april . . . to 15 maj
4 fre 23 maj to 19 juni
5 fre 8 aug to 4 sept
6 fre 12 sept to 9 okt
7 fre 17 okt to 13 nov
8 fre 21 nov to 18 dec

Prenumeration och adressändring

medlem@sdrf.se

Agneta Skagerstrand, SDR
Box 300, 793 27 Leksand
texttelefon 0247-641 49
fax 0247-151 03
Prenumerationspris 300 kr/år

REDAKTION

Adress

Dövas Tidning, SDR
Förmansv. 2, plan 6
117 43 Stockholm
dovas.tidning@sdrf.se

Chefredaktör och ansvarig utgivare

Birgitta Leufstadius
birgitta.leufstadius@sdrf.se
taltelefon/SMS: 070-342 60 68
fax: 08-649 90 46

Redaktör

Lennart Tjärnström
lennart.tjarnstrom@sdrf.se
texttelefon: 08-649 71 03
fax: 08-649 90 46
3G-mobil 0735 009769

Reportrar

Tomas Lagergren, Örebro
tomas.lagergren@sdrf.se
3G-mobil 0735 130199

och

Niclas Martinsson
niclas.martinsson@sdrf.se
3G-mobil 0738 333060

Layout

Åsa Möller
Göteborgs Journalisthus
asa.moller@sdrf.se
taltelefon: 031-24 24 72
Plantagegatan 3 A
413 05 Göteborg

Annonser

Bokas och lämnas till
Björn Holmberg
Box 70, 548 22 Hova
telefon 0506-351 26
fax 0506-301 67
sdrannons@sdrf.se

Förenings- och internannonser
bokas och lämnas till redaktionen

Upplaga: 5800 ex
Tryck: Hedemora Tryck
ISSN 1402-1978

SID 10

SID 16

SID 19

SID 11

SID 15

Innehåll

OMSLAG: EBRU BILEN, TEATERINTRESSERAD ELEV VID MANILLASKOLAN.
FOTO: NICLAS MARTINSSON.

- 4 Teckenspråk på Dramatens jubileumsfest
- 7 Tre nya skolmyndigheter skapas
- 8 Teckenspråkig TV-produktion flyttar till Falun
- 9 Hur mår din dövförening?
- 10 Besök hos största och minsta dövföreningen
- 13 Nödhop från Örebro: Varför vill ingen sitta i styrelsen?
- 14 Ljusare framtid med ökad kunskap

16 Yrke: Långtradarchaufför

- 18 Lasikoperation – alternativ till linser och glasögon
- 19 Vad gör en coach?
- 20 Hörselskadade eniga med forskare: Bättre liv med teckenspråk
- 24 ”Det är samhällets okunskap som är problemet”
- 25 FÖRBUND & FÖRENING: Fortsatt fokus på tolkfrågorna

25 Snabba förändringar av arbetslivet

- 27 UNG: ”Någon måste göra det”
- 29 INSÄNDARE: Varde ljus...
- 30 KRÖNIKAN: Vilken bild ger medierna av oss?

I dövskolan ska teckenspråket vara självklart

I DT:s förra nummer tog SDR:s ordförande Lars-Åke Wikström bl.a. upp diskriminering. Det är intressant att diskutera vad som är diskriminering, tillgänglighet och delaktighet. År 2010 ska Sverige vara tillgängligt för alla, har regering och riksdag bestämt.

Hinner man nu uppfylla kraven på två år? Det är mycket kvar som måste åtgärdas! Jag tänker på tillgänglighet för döva och har kollat på olika kommuners hemsidor. En kommun har satt upp mål, där det står bl.a. att man ska ta bort trappor i utomhusmiljön, sätta ledstänger där det behövs, inga hinder på gångbanor, hörselslingor i alla möteslokaler, bl.a. fullmäktigesal, kyrkor och teaterlokaler.

Men jag kunde inte hitta något om döva och teckenspråk. Inte alla kommuner har teckenspråk på sin hemsida eller information på teckenspråk.

Några av mina önskemål är att äldre döva ska få teckenspråkig hemtjänst, fler vårdboenden för äldre döva och dövblinda, att man kan använda SMS när man beställer färdtjänst, att döva kvinnor får tillgång till teckenspråkiga kvinnojourer. Vidare att döva utvecklingsstörda får tillgång till gemensamt dagcenter och fler gruppboenden, och att all personal som arbetar med döva ska vara fullt teckenspråkig. Döva barn ska självklart få tillgång till teckenspråk i skolan, men så är det inte nu.

Det pågår en het diskussion om teckenspråkig miljö i dövskolorna. Några döva elever har framfört sina synpunkter om bristande teckenspråkig miljö på www.foljvarkamp.blogg.se. Enligt FN:s barnkonvention ska man lyssna på barnen. De här eleverna tog upp att det fanns personal som inte använde teckenspråk när de pratade med varandra, trots att döva barn eller personal fanns i närheten. Barnen sade ifrån, men då sa lärarna att det var privat och inget intressant. Men är det inte viktigt för döva barn att få se hur vuxna pratar med varandra? Jag citerar från SPM:s teckenspråkspolicy:

”Ett gemensamt språk är en förutsättning för kommunikativ delaktighet. Inom SPM-skolorna har döva/hörselskadade barn nytta av att förutom att kunna kommunicera med varandra också kunna se och följa dialoger vuxna emellan. Härigenom utvecklas språket, den sociala kompetensen och kunskapen om omvärlden. Känslan av att vara delaktig stärks i den miljö där alla kan kommunicera och bli förstådda på teckenspråk. Teckenspråksmiljö innebär att den teckenspråkiga kulturen ständigt finns närvarande. Teckenspråkiga vuxna är kulturbärare och därmed viktiga förebilder både språkligt och kulturellt. Det är viktigt med vuxna som språkliga förebilder i en tvåspråkig skola där teckenspråk och svenska används som levande och likvärdiga språk.”

Allt fler hörselskadade barn och barn med CI* börjar på specialskolorna. Det är mycket viktigt att de får bra förebilder i vuxna som använder teckenspråk. Föräldrarnas med en döv dotter skrev i bloggen, att anledningen till att deras dotter går i dövskola är att hon ska få undervisning på teckenspråk, och en miljö där alla pratar hennes förstaspråk, så hon kan se vad alla runt henne pratar om.

Ofta får man höra att man måste tänka på de hörselskadade eller barn med CI, men när ska man börja tänka på de döva barnen? De har alltid varit åsidosatta. De har samma rätt som andra att få fullvärdig kommunikation.

Döva barn har inget annat alternativ än dövskolan, där det ska vara självklart att alla ska teckna så ingen blir utanför. I en vanlig skola kan man inte kräva att alla ska kunna teckenspråk.

De som skriver bloggen planerar en manifestation på teckenspråkets dag den 14 maj, så jag hoppas att många ställer upp på denna manifestation och visar att vi stöder döva barns rätt till teckenspråk och teckenspråksmiljö på specialskolorna.

ANNA-LENA OLEHN, STYRELSELEDAMOT, SDR

*CI – cochlea implantat

SDR hemsida: www.sdrf.se
Information: info@sdrf.se

SDR Stockholm
Adress:
SDR, Förmansvägen 2, plan 6
117 43 Stockholm
Tel. vxl: 08 442 14 61
Texttel. vxl: 08 442 14 60
Fax: 08 442 14 99

SDR Leksand
Adress:
SDR, Box 300
793 27 Leksand
Tel. vxl: 0247-641 00
Texttel. vxl: 0247-641 01
Fax: 0247-151 03

Förbundsordförande
Lars-Åke Wikström
law@sdrf.se
Texttel. 08 442 14 63
3G-mobil 0735 033349

Informationschef
Helena Fremnell Ståhl
hfs@sdrf.se
Tel. 0247 64147
Tel. (tal/SMS) 070 215 46 33

Generalsekreterare
Tord Lind
tord.lind@sdrf.se
Texttelefon 08-4421480
Mobil/SMS 0738 371794

Material till Slingan
slingan@sdrf.se
Telefax 0247-151 03

Bli stödmedlem
medlem@sdrf.se

Försäljningsavdelning
shop@sdrf.se
Taltelefon 0247-140 65
Texttelefon 0247-100 24
Fax 0247-141 35

Sveriges Dövas Pensionärsförbund
karl-erik.karlsson@sdrf.se
Texttelefon 08-89 44 23

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Texttelefon 08-442 14 96
Fax 08-442 14 97
sdu@sdrf.se

Västernaviks Folkhögskola
Box 300, 793 27 Leksand
Texttelefon 0247-641 01
Taltelefon 0247-641 00
Fax 0247-101 65
www.sdrf.se/vv

SDR plusgiro: 90 00 24-1

När Kungliga Dramatiska Teatern i Stockholm nyligen firade 100 år med stor jubileumsfest bjöds det skådespel, fest och maskerad. Landets alla teatrar framförde delar ur aktuella föreställningar för en till största delen inbjuden publik. Riksteatern representerades av teckenspråks-poeten Debbie Rennie och föreställningen Solo.

Teckenspråkspoesi på Dramatens jubileumsfest

Debbie Rennie.

– För oss är det väldigt roligt att Riksteatern representeras av Debbie Rennie och Solo. Vi producerar ju bland annat teater på teckenspråk, avsedd för både döv och hörande publik. Med vårt bidrag ville vi visa upp den bredd som vår produktion står för, och visa att den är tillgänglig för många, säger Helena Åsberg, produktionschef på Riksteatern.

Den poetiska föreställningen Solo rör sig kring vardagens glädjeämnen och problem, och det blir både politiskt och humoristiskt. I föreställningen förstärks Debbie Rennies dikter med korta stämningsskapande filmsekvenser som projiceras mot bakgrunden.

– Händelserna i världen påverkar min poesi. Jag

vill göra en föreställning som lyfter fram de unga dövas stolthet över sin egen kultur och det vackra teckenspråket – dess förutsättningar, utveckling och livskraft, säger Debbie Rennie, som med sin poesi tillfört en nyskapande flerdimensionell berättarteknik.

Mångsidiga Debbie Rennie är född 1957 i USA. Hon har även arbetat med dans, teater, film och TV, med regiuppdrag, dramautbildningar och som manusförfattare. Hon har framträtt med teckenspråkspoesi i USA, Sverige, Norge, Danmark och Irland. För närvarande är hon verksam som dramalärare på Manillaskolan i Stockholm.

TEXT: LENNART TJÄRNSTRÖM • FOTO: RIKSTEATERN

Utvidgad målgrupp för specialsolan

■ Regeringen överlämnade den 22 februari en remiss till Lagrådet om att utvidga målgruppen för den statliga specialsolan.

– Utvidgningen ger större möjligheter för elever med funktionshinder och deras föräldrar att välja det utbildningsalternativ som är bäst lämpat för dem. Målet är att alla barn ska få bästa möjliga utbildning utifrån sina behov, säger utbildningsminister Jan Björklund.

Sedan tidigare riktar sig specialsolan till barn med dövhet eller hörselskada. Nu vill regeringen att denna möjlighet även ska omfatta elever med synskada och ytterligare funktionshinder, samt elever med grav språkstörning. Ändringen i skollagen föreslås träda i kraft 1 juli 2008.

ANNONS

Fritidsledare – skådespelare – högskolebehörighet

Uppfyll drömmen på Västankvik

Ge dig själv nya möjligheter!

Nya roliga tillval som körkortsteori eller trädgårdsskötsel. Teckenspråkig gemenskap! Varmt välkommen!

För anmälan och ytterligare upplysningar

Hemsida: vastankviksfhs.se

Bildtel: vastankvik.pers@sip.omnitor.se

e-post: vastankvik@sdrf.se

taltel: 0247-64130

txttel: 0247-64139

fax: 0247-10165

Fr.v. Ebru Bilen från Manillaskolan, Lina Sillanpää från Vänerskolan och Hawra Faraj från Kannebäcksskolan bjöd på en pjäs om förtryck.

Riksteatern startar Unga Tyst Teater

Teckenspråkig pjäs i varje stad där dövskola finns. Det vill Tyst Teater, som nu gör en stor satsning på ungdomar. Som ett första steg på vägen hölls en workshop, dit ett trettio-tal ungdomar från hela Sverige kom och improviserade ihop egna föreställningar.

Ungdomarna fyllde den stora kalla salen på Riksteatern i Hallunda, och ganska snart blev rummet varmt. Här skulle unga dövas rätt till kultur vässas. Tyst Teater vill se ännu mer scenkonst på teckenspråk i Sverige. En workshop den 7-9 mars fungerade som avstamp.

Temat var "Fattigmansteater". Tanken är att de unga ska skapa egna teaterpjäser med små medel. Professionella skådespelare och andra teatermedarbetare instruerade och engagerade dem. Alla föreställningar skulle ha dövanknytning.

– Det finns döva som lyssnar på musik med Ipod* trots att de inte hör. Vi vill lära de unga att de är bra som de är, säger projektledare Mia Modig vid Tyst Teater.

Allmänna Arvsfonden har beviljat Unga Tyst Teater medel för ett år framöver. Riksteatern samar-

betar i projektet med RGD/RGH* och SDU*.

Någon brist på idéer hade deltagarna inte. En grupp bestående av tre personer ville bjuda på en pjäs om förtryck. Lina Sillanpää från Vänerskolan i Vänersborg var en av dem:

– Jag är med i workshopen för att jag vill bli bättre på att teckna och spela inför publik. Mitt självförtroende är inte alltid på topp, sa Lina.

Tyst Teater hoppas att teatergrupper startas överallt där dövskolor finns. Förutom workshopen planeras bland annat en kurs i höst för dem som vill leda teatergrupper.

– Det räcker långt om ledaren brinner för teater, även om han eller hon inte är utbildad skådespelare, säger Mia Modig.

Deltagarna fick också se Shirley Valentine* under workshopen. Gunilla Vestin Wallin och Sylvia Rauan hade rollerna. Tiden var väl tajmad. Föreställningen visades på Internationella kvinnodagen den 8 mars och blev uppskattad. Det var många som skrattade åt – eller med – Shirley!

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

*Ipod – bärbar medie-spelare

*SDU – Sveriges Dövas Ungdomsförbund

*RGD/RGH – Riksgymnasiet för döva och hörselskadade

*Shirley Valentine – pjäs av Willy Russell som också blivit filmatiserad. Handlar om en hemmafru som tröttnar på att laga mat till sin make och sticker iväg till Grekland i hopp om förändring.

Fr.v. Maria Norberg
och Gabriella Yström.

Fältstudie vid riksgymnasiet klar

”Flytta fokus från handikapp- till språkperspektiv”

Den fjärde mars presenterade projektledarna Maria Norberg och Gabriella Yström sin fältstudie av RGD/RGH, ett samverkanprojekt mellan sju organisationer*. I studien intervjuades hälften av eleverna vid RGD/RGH, och man tittade på deras situation i gymnasiet idag.

SKOLA

**Bakom studien står DHB, SDR, SDU, HRF, UH, RGD/RGH och Örebro Universitet. Projektet finansieras av Allmänna arvsfonden och FAS, Forskningsrådet för arbetsliv och social vetenskap.*

**RGD/RGH = Riksgymnasiet för döva och hörselskadade*

Enligt den aktuella studien vill eleverna vid RGD/RGH* ha en skola som sätter fokus på språket, inte på ”hur bra man hör”. I synnerhet vill döva RGD-elever ha en skola där teckenspråket står i centrum, ungefär som engelskan gör vid Engelska skolan. Där kan även icke engelsmän studera.

Man vill riva språkbarriärerna genom att vända fokus från handikapperspektiv till ett språkligt och socialt synsätt på funktionshindret.

– Det ska inte vara audiogrammet som ska bestämma din kunskap. Din kunskap ska bedömas utifrån ditt språk, säger Maria Norberg.

Studien visar att eleverna är nöjda med utbildningen, även om de upplever vissa begränsningar i utbudet av kurser på grund av att undervisningsgruppen är så liten (för att starta en kurs krävs minst fyra deltagare).

Skolkare var en viktig grupp i undersökningen, eftersom signaler om hög frånvaro funnits. Studien visade att det huvudsakligen beror på faktorer utanför skolan, om elever skolkar. En brist på teckenspråkig personal vid elevhälsoteamen gör att eleverna vid RGD drar sig för att kontakta dem. Istället går de till teckenspråkiga lärare.

Under första året prioriterar många elever den sociala sidan av vistelsen i Örebro – nöjesliv och umgänge – och då blir studierna lidande. Eleverna vill gärna se en mjukstart på utbildningen – mer karaktärsämnen första året, och de tyngre teoretiska ämnena i andra och tredje året.

Eleverna vill främst att lärarna har ämneskompetens i första hand, inte teckenspråkskompetens, även om det också ges högt prioriterat. Det visar att de förstått att man kommer till Örebro för att tillägna sig kunskap och ta examen.

Eleverna vill också att det ska finnas en viss konkurrens när de söker till riksgymnasiet i Örebro. Idag kommer alla in, oavsett betyg. Det kan förklara varför motivationen sänks och att det kan kännas bortkastat att arbeta för bra betyg.

TOMAS LAGERGREN

Nallen Truls med adresslapp runt halsen.

Elever skickade nalle på riktig resa

Eleverna i klass 4-5 på Birgittaskolan har återupplivat en klassiker: Skicka en nalle på resa. Han heter Truls och har rest kors och tvärs genom Sverige.

– Det har gått mycket bättre än vi någonsin kunde tänka oss, säger Linda Meyerhoffer, lärare på Birgittaskolan.

Tanken med projektet är att på ett roligt sätt ge eleverna geografikunskaper. Nallen har en lapp runt halsen. Den som hittar Truls och läser

texten blir ombedd att berätta var han är och skicka honom vidare.

Hittills har Truls bland annat varit i Arvidsjaur, Duved och Malmö. Just nu (vid DT:s pressläggning) tror eleverna att nallen är i Norge. Det senaste brevet de fick meddelade att han skulle på utflykt över gränsen.

– Vi väntar ivrigt på nya kort, säger Linda Meyerhoffer.

Nallen Truls är ute på vift fram till sommarlovet. Man kan följa hans färd på hemsidan www.bi.spm.se

NICLAS MARTINSSON

Ny skolmyndighet sjösätts i juli

Greger Bååth, generaldirektör för Specialskolemyndigheten (SPM) utreder på uppdrag av regeringen hur den nya specialpedagogiska skolmyndigheten ska se ut.

– Jag ska förbereda och genomföra den organisation som ska ta över de uppgifter som idag sköts av SPM och Specialpedagogiska institutet (SIT) och Statens institut för särskilt utbildningsstöd (SISUS), säger Greger Bååth,

– Den nya myndigheten ska vara etablerad 1 juli 2008. Det innebär att arbetet blir intensivt fram till dess för att det ska fungera på ett bra sätt.

Under tiden som Greger Bååth utreder den nya myndigheten har Bengt Danielsson, rektor för Kristinaskolan i Härnösand, tagit över ansvaret som generaldirektör för SPM.

I Greger Bååths uppdrag ingår bland annat att utreda hur den nya organisationen ska se ut. Hur det blir med de tre idag befintliga myndigheternas kanslier, kan han ännu inte säga något om.

– Mitt uppdrag just nu är att leda organisationskommittén, och formellt finns inga beslut fattade, säger Greger Bååth i februari.

Regeringen har förslagit att Specialpedagogiska skolmyndighetens huvudkontor skall ligga i Härnösand. Brukligt är att den som utreder också blir generaldirektör för den nya myndigheten. Blir det flytt till Härnösand?

– Något flytt till Härnösand är inte aktuellt för min del, och så länge det inte finns någon ny myndighet kan inte heller någon generaldirektör utses, säger Greger Bååth.

Greger Bååth utreder.

SKOLA

LENNART TJÄRNSTRÖM

SDR vill utreda tolkutbildningen

Bengt Danielsson, rektor för Kristinaskolan, ska avveckla SPM.

SKOLA

Betänkandet Tre skolmyndigheter (SOU 2007:79) blir nu en proposition som ska lämnas till riksdagen för beslut. Målet är effektivare myndigheter och en ny statlig skolinspektion för bättre kontroll av skolornas resultat.

Det ska finnas tre skolmyndigheter i Sverige:

- Skolinspektionen, med ansvar för all skolinspektion.
- Skolverket, som ska ansvara för skolutveckling (tar över från Myndigheten för skolutveckling, MSU, och Nationellt center för flexibelt lärande, CFL).
- Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM (sammanslagning av Specialpedagogiska Institutet SIT och Specialskolemyndigheten SPM och Statens institut för särskilt utbildningsstöd, SISUS).

Den nya myndigheten SPSM, med ansvar för specialskolorna, inrättas den 1 juli 2008.

Huvudkontoret för SPSM placeras i Härnösand. Till generaldirektör kommer sannolikt att utses Greger Bååth, tidigare generaldirektör för SPM.

SDR ser mycket positivt på Greger Bååth som generaldirektör för SPSM. Han har gjort sig känd för ett mycket målmedvetet arbete för hörselskadade och döva barns möjlighet att utveckla tvåspråkighet i en teckenspråkig miljö.

Bengt Danielsson, rektor vid Kristinaskolan i Härnösand har utsetts till tillförordnad generaldirektör för SPM.

– Mitt uppdrag blir att förvalta myndigheten den

resterande tiden och se till att avsluta SPM på bästa sätt, säger Bengt Danielsson.

TÖI:s framtid oklar

Teckenspråkstolk- och dövblindtolkutbildningen behöver utredas grundligare. I betänkandet föreslogs att Tolks- och översättarinstitutet TÖI ska läggas ner, och att ansvaret för teckenspråks- och dövblindtolkutbildningen läggs över på Folkbildningsrådet.

Även regeringen anser att TÖI bör avvecklas. Däremot är man inte nöjd med förslaget om vad som ska hända med TÖI:s verksamheter. Regeringen anser inte att frågan är tillräckligt utredd.

Därför finns inte heller frågan om teckenspråks- och dövblindtolkutbildningen med i propositionen.

Regeringen skriver i propositionen: "Den framtida organisatoriska utformningen av Tolks- och översättarinstitutet behöver beredas ytterligare i syfte att säkerställa hög kvalitet i verksamheten."

Så vad händer nu? Det finns två alternativ:

1. Att regeringen tillsätter en ny utredning som särskilt tittar på hur organisationen och ansvaret för TÖI:s nuvarande verksamheter ska se ut i framtiden.

2. Att TÖI blir kvar som förut.

Vilket av de två alternativen det blir är inte beslutat, men SDR förordar alternativ 1, samt fortsätter att noga bevaka dessa frågor.

SUZANNE ALBIHN/HELENA FREMNELL STÅHL, SDR

besök oss på www.sdrf.se

Utredningen klar om SVT Teckenspråk

Fritt fram för flytt från Västansvik till Falun

Sveriges Television vill som bekant flytta produktionen vid SVT Teckenspråk (f.d. Dövas TV) från Västansvik till Falun. Konsekvenserna av det har på SDR:s begäran utretts. Resultatet kom i februari, i en promemoria från Kulturdepartementet, som stöder förslaget att flytta.

– SVT sviker dövrörelsen, säger Bengt-Ola Rytter, ordförande i styrelsen för Västansviks folkhögskola.

I SVT:s avtal med staten finns sedan den socialdemokratiska regeringens tid en särskild klausul för TV-stationen i Västansvik. Där sägs bl.a. att den teckenspråkiga produktionen ska ske i Västansvik och inte får minskas. Närheten till den teckenspråkiga miljön vid dövas folkhögskola Västansvik har ansetts viktig.

SVT anför ökade utvecklingsmöjligheter och samordningsvinster – tekniskt, ekonomiskt och journalistiskt – som skäl att flytta produktionen till TV-huset i Falun. Saken har diskuterats sedan SVT övertog TV-stationen i Västansvik utanför Leksand från SDR år 2000. SVT hyr i nuläget lokalerna av Västansviks folkhögskola för ca en miljon kronor per år.

Kulturdepartementets utredare Henrik Gouali (tidigare redaktör för SDR:s Teckenwebben) har funnit att starka skäl talar för att avtalsvillkoret om produktion i Västansvik kan slopas.

Behovet att värna den teckenspråkiga miljön kvarstår. Men förutsättningarna för produktion av teckenspråkiga program kan på många sätt förbättras genom samordning av verksamheterna i Västansvik och Falun.

Under förutsättning att arbetsplatsen SVT Teckenspråk fortsatt förblir tvåspråkig – teckenspråk och svenska – bör kravet på verksamhetens lokalisering tas bort, enligt promemorian från kulturdepartementet.

”Sviker dövrörelsen”

Det betyder fritt fram för SVT att flytta den teckenspråkiga produktionen till Falun.

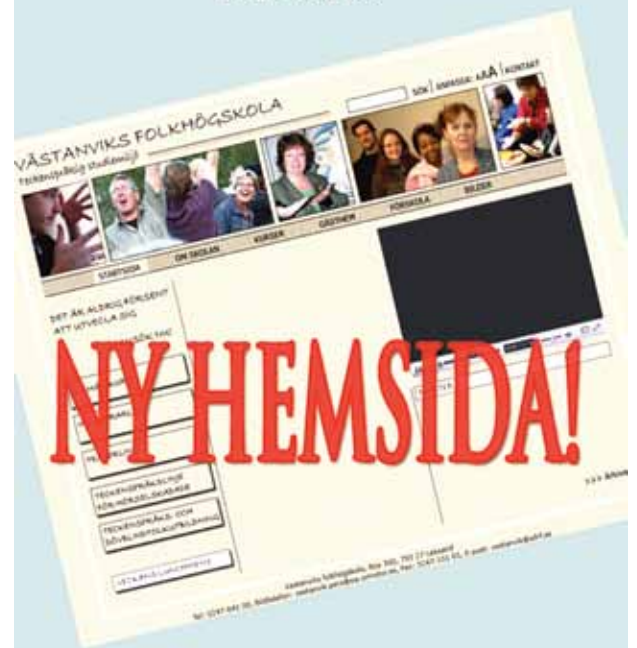
Bengt-Ola Rytter, ordförande i styrelsen för Västansviks folkhögskola, kommenterar:

– Ekonomiskt kommer Västansvik att klara av situationen. SVT lämnar bra lokaler som kan användas av andra hyresgäster eller för andra ändamål.

– Däremot tror jag att SVT kommer att få bekymmer med att upprätthålla teckenspråksmiljön i sin verksamhet. Vi vet genom mångårig erfarenhet att det är en grannliga uppgift att klara teckenspråksmiljön. Om staten låter SVT lämna Västansvik anser jag att man sviker dövrörelsen eftersom en flytt, på sikt, riskerar kvaliteten på produktionen, säger Bengt-Ola Rytter.

T.L./B.L.

NI HAR VÄL SETT ATT
VÄSTANVIKS FOLKHÖGSKOLA
HAR FÅTT...

MISSA INTE, BESÖK VÅR NYA HEMSIDA
PÅ WWW.VASTANVIKSFHS.SE

OBS! NY ADRESS: VÄSTANVIKS FOLKHÖGSKOLA, WINTERROMMES VÄG 5, 793 92 LEKSAND

VÄSTANVIKS FOLKHÖGSKOLA
Folksamhällets utbildningscenter

ALLMÄN KURS

grundskolenivå - gymnasienivå * Körkortsteori * Fastighet- och trädgårdsskötsel

ALLMÄN KURS FÖR HÖRSELSKADADE

grundskolenivå - gymnasienivå

ALLMÄN KURS FÖR DÖVBLINDA

grundskolenivå - gymnasienivå * punktskrift

INVANDRARLINJE

teckenspråk * svenska * svensk kultur

TEATERLINJE

dövkultur * skådespelarträning * scenografi

FRITIDSLEDARLINJE

organisationsarbete * friluftsliv * äventyr

TECKENSPRÅKS- OCH DÖVBLINDTOLKUTBILDNING

teckenspråk * svenska * tolkning

NYFIKEN PÅ SKOLAN?
PROVA PÅ KURS
VECKA 11
(10-14 MARS)

KURSER
2008-2009

Hämta ansökningsblankett på www.vastanviksfhs.se

HUR MÅR DIN DÖVFÖRENING?

Landets dövföreningar – markerade på kartan här – har över den senaste 10-årsperioden tappat totalt 16 procent av sina medlemmar. Några har lagts ner.

Trenden verkar inte vända, men positiva undantag finns. I tabellen över alla landets dövföreningar på sidan 12 syns hoppfulla plustecken för Dalarna, Kronoberg, Lidköping, Malmö, Norrköping, Uppsala och Vänersborg.

Av de större dövstäderna – Stockholm, Göteborg, Malmö, Örebro – är det bara Malmö som inte tappar medlemmar.

Några pigga landsortsföreningar visar däremot en ökning.

Dövas Tidning har tagit pulsen på dagens dövrörelse. Bland annat har vi besökt landets största respektive allra minsta dövförening – häng med!

Minst är Gotlands DF med 15 medlemmar, de flesta pensionärer. Men som de själva säger: "Vi gotlänningar är ett segt släkte – vi ger inte upp i första taget!"

Den beslutsamheten behövs. Teknikrevolutionen och andra snabba samhällsförändringar har också påverkat dövsamhället och dövrörelsen. För 8-10 år sedan kom det många vackert handskrivna brev till Dövas Tidning, med rapporter om olika aktiviteter ute i föreningarna. Idag kommer det aldrig några pappersbrev, och ytterst sällan några föreningsrapporter.

Jag tycker vi ska ägna en tacksam tanke åt de eldsjälar ute i föreningarna, som gjort så stora insatser för alla döva.

Vi behöver också fundera på fortsättningen. På framtiden.

BIRGITTA LEUFSTADIUS, CHEFREDAKTÖR, DÖVAS TIDNING

DÖVFÖRENINGAR ANSLUTNA TILL SDR

1997 – 2007

Nedlagda:

Mjölby
Ängelholm

Vilande:

Halmstad

Ökade mest:

Lidköping (grön pil)

Minskade mest:

Lund (röd pil)

ILLUSTRATION: TOMAS LAGERGREN.

Känner du inte riktigt igen Sverige-kartan?

Det beror på att kartmakaren tagit sig konstnärliga friheter med perspektivet, för att bilden ska passa in på sidan.

Hans Rimberg och Britt Karmgård, kassör respektive ordförande i Stockholms DF.

"Jag älskar Dövas hus. Här kan jag umgås och träna på språket", säger Nahid Mahruo.

"Jag är med för att dövföreningen ska finnas kvar", säger Johanna Mattsson. Bredvid henne står Daniel Andreasson (t.v.) och Stefan Gündüz. "Här är vi lika-sinnade och vet hur det fungerar. Det är en trygghet för mig", säger Daniel.

Landets största förening vill bli modernare

– välkomnar CI-användare och testar nya mötesformer

Tiden där en ordförande står på en scen och pratar inför alla kan snart vara förbi. Sveriges största dövförening, Stockholms DF, testar en ny idé som ett led i föreningens strävan att bli modernare. SDF startar ett "påverkanstorg". Förhoppningen är att locka fler medlemmar.

En trave svarta cowboyhattar står på receptionsdisken i Dövas hus i Stockholm. Bredvid dem syns en bunt Vilda västern-efterlysningar på styrelseledamöterna. Jämfört med dem ser ordförande Britt Karmgård snäll ut.

Föreningen har nyligen haft en pubafton med Vilda västern som tema, och bakom disken formar Hans Rimberg sina händer till pistoler.

– Anledningen till att det går bra för oss är att vi alltid är väl beväpnade, säger Hans leende.

I hans skämt finns en viss sanning. Han är ekonomiansvarig, och Stockholms dövas förening – Sveriges äldsta – mår bra. Trots den allmänna trenden med minskat medlemsantal har SDF fått 31 nya medlemmar sedan 2005. Den till synes lilla ökningen är betydelsefull.

– Vi har jobbat hårt för att ta tillbaka en del av tappet och göra de befintliga medlemmarna nöjda, säger Britt Karmgård, som sedan ett år tillbaka är ordförande i SDF.

Mellan 1997 och 2007 har man dock förlorat 210 medlemmar. Avgiftsökningen och flytten från innerstaden till lokaler i Globen utanför citykärnan är tänkbara förklaringar.

– Många vill inte betala. Men varför kan inte en del av handikappersättningen användas till att stödja dövföreningen? undrar Britt.

Kurser och föredrag

Ett sätt att modernisera dövföreningen och locka fler medlemmar är att skapa ett påverkanstorg istället för talare på ett podium. Inte alla törs räkna upp handen och säga något. Nu ska fler lockas att framföra sina åsikter till nyckelper-

sonerna genom att de går runt i salen.

– Vi tar emot alla idéer och försöker förverkliga dem, säger Hans Rimberg.

Kurser anordnas om t.ex. fotografering, teckenspråk och diabetes. Föreläsning erbjuds varje onsdag och hemlagade soppor säljs varje torsdag. Den månatliga pubaftonen och onsdagsföredragen är ofta publikmagneter.

Britt och Hans anser att en dialog om hur arbetet kan fördelas inom dövrörelsen behövs, det vill säga vem som gör vad. Den enkla uppdelningen kan tyckas vara att dövföreningen agerar på lokal nivå och SDR på riksnivå, men:

– Mindre dövföreningar som inte har egna anställda förväntar sig naturligtvis mer av SDR. Frågan blir då vad förbundet kan göra för dem på lokal nivå, säger Hans.

Söker nya inkomster

Stockholms Dövas Förening räknar med att bidragen minskar. Därför måste nya intäktsmöjligheter hittas. I dag säljer föreningen till exempel översättnings-tjänster och hyr ut sina lokaler. Dessutom hoppas SDF kunna starta ett socialt företag i höst, troligtvis det första i sitt slag i Sverige. Tanken är att skapa jobb för långtidssjuk-skrivna och sjukpensionerade medlemmar som inte "platsar" i dagens samhälle. Föreningen får dock inte del av eventuella överskott, utan de ska återinvesteras i företaget.

– Jag drömmer också om en öppen verkstad, dit döva kan komma och pyssla med trä, keramik och textil, säger Britt.

Hon och Hans hoppas nå över 1.000 medlemmar igen, som under "guldåldern". Nu har de knappt 900. Hur realistisk är förhoppningen?

– Kanske inte helt realistisk, men vi måste öppna oss mer för döva med CI* och visa att vi gärna tar emot dem. Uttrycket "Dövas hus som ett andra hem" håller än i dag, säger Britt Karmgård.

**HUR MÅR DIN
DÖVFÖRENING?**

Landets minsta förening har problem

De unga stannar på fastlandet efter skolan

Dövföreningen har nu sina lokaler i Arbetarrörelsens hus en bit utanför Visby.

Gotland är en vindpinad ö som gått igenom mycket, liksom dövföreningen på ön. Om Gotland har alla något att säga. Bland annat har dövrörelsens nestor Lars Kruth sagt: "Tänk om alla döva i Sverige flyttade till Gotland och bildade ett dövsamhälle..." Det önskar förstås också medlemmarna i Gotlands DF, som är den minsta föreningen inom SDR – endast 15 medlemmar*.

Gotland har en rik historia – här finns flest antal fornlämningar per capita i landet. Men vintertid är ön glest befolkad, och här bor inte många döva.

Dövas populära sommarställe Rosenhill i Visby såldes på 1990-talet och finns idag med på listan över världens viktigaste kulturarv, liksom hela stadsdelen innanför ringmuren. Ett stort misstag att sälja, menar många. Dövföreningens eldsjäl, kassören Jane Hansson berättar om sorgen när det såldes:

– "Vad händer sen?" undrade medlemmarna. Vi flyttade till en HSO-lokal. Sedan blev ekonomin svag och vi flyttade hit, till Arbetarrörelsens hus, i januari. Det är en bit utanför stan, men det verkar fungera ganska bra ändå.

Om Rosenhill har de äldre mycket att berätta. Bland annat Ragnhild Pettersson och Olle Sigrén har varit där ofta och skött om huset. Under 1930-40-talet fanns det många fler döva på ön. Om alla fina sommarställen som dövföreningarna sålt, säger hon:

– Det är tragiskt! Tänk om man kunnat få fart på uthyrningen av Rosenhill – hit kommer ju så många turister sommartid.

De yngre uteblir

Den andra orsaken till dövas utvandring från ön är – Stockholm. När döva gotlänningar börjar skolan är det Manilla i Stockholm som gäller. Eleverna växer upp, får kompisar i Stockholm och stannar kvar där efter skolan. Så har det varit i många år, och det syns på åldersspridningen i föreningen.

Monika Andreasson, 29, är yngst. Äldst är Ragnhild Pettersson, 84. Det här har gjort föreningens svårare att driva, menar Jane:

– De blir äldre och orkar inte lika mycket. Därför har vi mest sociala träffar idag.

- Det finns yngre döva på ön?

– Ja, men de vill träffa sina familjer under helgerna när de kommer hem från Manilla, säger Jane och syftar på att föreningen har träffar varannan lördag. Man brukar också ordna utflykter några gånger om året med dövkyrkan.

– Vi har försökt prata med föräldrarna och etablera kontakter. Men det hjälper inte: De unga går inte med i föreningen, säger Jane, som inte har något bra svar på vad man kan göra för att öka medlemsantalet:

– De unga kommer inte tillbaka, och folk flyttar inte hit. Vad kan jag göra?

Få flyttar tillbaka

När DT möter medlemmarna i Gotlands DF i Visby är det glada miner:

– Det är inte ofta gäster kommer vintertid! säger Lennart Johansson, 75, som flyttade hit från Örgryte för många år sedan. De flesta medlemmar bor i Visby. Det är Jane och Monika – från Roma – och paret Alina och Bengt-Arne Pettersson från Klintehamn, som bor utanför Visby.

Jane tycker att en modern dövförening ska vara en frizon:

– Här ska man kunna använda teckenspråket och vara avslappnad – utan alla de "måsten" man har ute i samhället.

- Om tio år, hur ser det då ut för Gotlands DF?

– Ibland är jag rädd för att... Hon stannar upp, tittar ut och funderar lite. Sedan säger hon:

– Jag vill ju att medlemmarna är fler då, men det är som det är. Jag hoppas att föreningen finns kvar. Och att det kommer en ny generation, trots allt, som tar vid där vi slutar.

Och Jane vill betona att Gotland är unikt:

– Vi gotlänningar är ett strävsamt folk, så vi ger inte upp i första taget!

Tur det, för annars hade kanske föreningen redan blivit en fornlämning bland andra på ön.

Jane Hansson, kassör och dövföreningens eldsjäl.

Lennart Johansson, 75, en av veteranerna.

*SDR:s siffror 2007.

Här är alla siffrorna

DÖVFÖRENINGAR HELA LANDET	ANTAL MEDLEMMAR		ÖKNING/MINSKNING	
	ÅR 1997	ÅR 2007	REELLA TAL	PROCENT
Blekinge	40	41	+1	3 %
Borås	68	59	-9	-13 %
Dalarna	224	263	+39	17 %
Eskilstuna	36	28	-8	-22 %
Falkenberg		60		
Gotland	16	14	-2	-13 %
Gävleborg	135	60	-75	-56 %
Göteborg	549	376	-173	-32 %
Halmstad	94	21	-73	-78 %
Helsingborg	50	44	-6	-12 %
Hässleholm	56	49	-7	-13 %
Härnösand	120	103	-17	-14 %
Jämtland	52	33	-19	-37 %
Kalmar	70	59	-11	-16 %
Katrineholm	37	18	-19	-51 %
Kristianstad	98	95	-3	-3 %
Kronoberg	43	59	+16	37 %
Landskrona	21	16	-5	-24 %
Lidköping	14	29	+15	107 %
Linköping	50	40	-10	-20 %
Lundabygden	144	80	-64	-44 %
Malmö	358	426	+68	19 %
Medelpad	121	104	-17	-14 %
Norrboten	124	84	-40	-32 %
Norrköping	55	76	+21	38 %
Nässjöorten	37	32	-5	-14 %
Skellefteå	96	76	-20	-21 %
Skövde	68	53	-15	-22 %
Stockholm	1093	879	-214	-20 %
Trollhättan	187	171	-16	-9 %
Uddevalla	33	18	-15	-45 %
Umeå	84	78	-6	-7 %
Uppsala	81	107	+26	32 %
Vänersborg	107	130	+23	21 %
Värmland	97	95	-2	-2 %
Västmanland	79	40	-39	-49 %
Vätterbygden	102	88	-14	-14 %
Örebro	597	436	-161	-27 %
Örnsköldsvik	21	15	-6	-29 %
SDR	4			
Mjölby	14			
Ängelholm	22			
Summa	5297	4455	-842	-16 %
SDP		796		
SDU	1458	1061	-397	-27 %

- Tabellen visar dövföreningarnas medlemsantal under den senaste 10-årsperioden (1997 till 2007) samt förändringar av medlemssiffrorna under samma tid, i reella tal respektive procent. Totalt har SDR:s medlemsantal minskat med 16 procent. SDU har minskat med hela 27 procent.
- Vi har använt SDR:s centrala statistik, eftersom lokalföreningarna ibland räknar lite olika (en del räknar t.ex. in stödmedlemmar, andra inte).
- Föreningarna i Mjölby och Ängelholm är idag nedlagda.
- Falkenberg/Varberg har nu övertagit Halmstads medlemmar. Halmstad DF är "vilande".
- Gävleborg/Hälsingland är numera sammanslagna.
- De 4 medlemmar SDR hade enligt tabellen för 1997 var s.k. direktmedlemmar.
- Sveriges Dövas Pensionärsförening SDP blev ett självständigt förbund först år 2001.

Tack till SDR:s Agneta Skagerstrand, som levererat sifferunderlag.

Lundabygdens DF tappade mest

Lokalproblem orsakade oturligt medlemsras

• **Hallå där, Helen Molnar**, kanslist hos Lundabygdens DF. Ni hör till de dövföreningar som tappat flest medlemmar under de senaste 10 åren. Varför?

Helen Molnar

– Vi har haft lite problem. Vi betalade ockerhyra* för vår gamla lokal, som låg i centrala Lund. Vi hade svårt att få stöd från kommunen och andra bidragsgivare. Då var vi tvungna att flytta till en billigare HSO-lokal som var belägen för långt ifrån city. Medlemmarna reagerade negativt. Jag tror också att "handikapp-atmosfären"

där ute hos HSO* påverkade medlemsantalet negativt.

- Många gick med i Malmö dövas förening Svenske i stället?

– Ja, cirka 25-30. Svenske i Malmö har ju ett riktigt Dövas Hus med en god teckenspråksmiljö utan något "handikapptänkande".

- Vad kan ni i er förening göra för att få fler medlemmar?

– Vi har fått en nyrenoverad lokal som är mycket bättre. Nu känner vi oss hemma, och vi har redan fått en ny medlem! Vi jobbar på att locka fler intresserade genom "reklam" för den nya lokalen och information om vad vår förening kan erbjuda. Jag tror på överlevnad om vi även välkomnar döva som bär CI, hörselskadade och CODA*.

*Ockerhyra – oskäligt hög hyra

*HSO – Handikapporganisationernas Samarbetsorgan

*CODA – hörande barn till döva (Children of Deaf Adults).

Behöver begreppet "förening" förändras?

Det är viktigt att dövrörelsen lever vidare, säger Ola Lundström, styrelseledamot i SDR, i en kommenterar till medlemstappet på 16 procent under den senaste 10-årsperioden.

– Minskad aktivitet är ett generellt problem för alla föreningar, även för hörande, säger Ola.

– Men vi bör ändå jobba mer för att få folk till styrelser och arbetsgrupper. Det är viktigt för att dövrörelsen ska leva vidare. Dövföreningarna bör få säga sin mening om man vill förändra själva begreppet "förening".

...forts. på nästa sida

Väcker intresse med fester och lotterier

• **Hallå där, Clarie Almqvist**, sekreterare hos Lidköpings DF! Grattis, Lidköping har ökat mest av alla dövföreningar mellan 1997 och 2007, procentuellt sett. Hur lyckades ni växa från 14 till 29 medlemmar förra året?

– Just inget speciellt. Vi gjorde bara som vi brukar göra: Vi gick ut och visade oss.

• Hur menar du?

– Vi brukar till exempel sälja lotter under Lidköpings marknadsdagar, något som vi fortfarande gör. Marknaderna är väldigt populära här.

• Hur många av era medlemmar är döva?

– Sexton.

• Vilka aktiviteter har ni?

– Öppet hus varannan torsdag jämna veckor och sista lördagen varje månad. Vi har också vår- och höstfest, luciafirande vissa år, kräftskivor och lotterier.

• Vad anser du att en modern dövförening av er storlek ska syssla med?

– Det som vi gör nu, och självklart lite mer om intresse finns. Om vi hör minsta lilla intresse från medlemmarna så ordnar vi det, till exempel Halloweenfest!

Clarie Almqvist.

Dövföreningsreportage:

Tomas Lagergren och Niclas Martinsson

...forts. från föreg. sida

– Frågan är om medlemmarna är medvetna om att de bidrar otroligt mycket på lokal, regional, läns- och riksnivå, genom att de går med i en förening och säger sin mening.

Varje medlem bör få känna både att man bidrar med något och får något tillbaka från föreningen och förbundet. Den känslan är viktig för den enskilde.

– Kompetensutveckling, stöd och vägledning behövs också. SDR bör titta på det, även om vi har minskande resurser idag.

– När det gäller föreningar som läggs ner av andra orsaker, t.ex. att döva flyttar från orten för att man inte får jobb, så kan vi bara acceptera hur det ser ut idag, säger Ola Lundström.

Ola Lundström.

HUR MÅR DIN DÖVFÖRENING?

Nödorp från DF Örebro

400 medlemmar – men svårt få ihop en fulltalig styrelse

Bara några dagar innan dövföreningens årsmöte i Örebro i mars hade valberedningen endast lyckats få fram tre styrelsekandidater till styrelserna i Dövas Förening i Örebro Län respektive Dövas Förening i Örebro Kommun.

Den sittande styrelsen uttryckte sin oro på DFÖ:s hemsida:

”Nu är det så illa att det bara är tre personer som vill sitta kvar i styrelsen under det kommande styrelseåret, vilket innebär att det finns fyra vakanta platser.

Vi får nästan aldrig någon positiv respons på vårt arbete inom dövföreningen under året. Ibland undrar vi i styrelsen om vi bara slösar bort våra liv genom att arbeta med möten och olika uppdrag. Det är så sällan vi får stöd och uppmuntran från våra – över 400 – medlemmar!

Är det därför det är så svårt att rekrytera nytt folk till styrelsen?

Valberedningen har inte lyckats hitta en enda ny person till den nya styrelsen. Finns det verkligen inte några av er som vill ställa upp i styrelsen?”

400 medlemmar – ändå har man svårt att få ihop en fulltalig styrelse. Det är också svårt att få folk till olika arbetsgrupper. Det slutar oftast med att styrelsen själv får ta hand om de olika aktiviteterna, skriver DFÖ-styrelsen.

Hur kan alla dessa medlemmar bara kräva en massa av föreningen, utan att ge någonting tillbaka? undrade den sittande styrelsen.

”Inga intresserade – ingen styrelse – ingen förening”, som en medlem skrev i den efterföljande FC*-debatten på föreningens hemsida.

Där uttryckte många ångerköpta DFÖ-medlemmar sin uppskattning av föreningen och av styrelsens arbete.

Hur det gick med styrelserekryteringen var ännu vid DT:s pressläggning oklart.

L.T./B.L.

* FC – SDR:s datanätverk First Class

Ljusare framtid med kunskaper

Här får man en andra chans. Vid Iris Hadar i Malmö pluggar teckenspråkiga svenskar och invandrare för att få bättre möjligheter på en tuff arbetsmarknad.

Milja Altun har kommit hit för att förbättra kunskaper i kärmännen.

Svenska för invandrare med teckenspråk, SFI, ska ge vuxna döva invandrare svenskt teckenspråk, skriven svenska och grundläggande kunskaper om Sverige. Vid DT:s besök pluggar sju personer på SFI, var och en efter individuellt schema.

Mohammad Salem, 37, kommer från Jordanien och har arabiska som modersmål. Han har bott i Bjuv i sex år, men fick inte förrän i fjol chans till utbildning.

– Det har varit jobbigt att gå sysslöslös i fem år, säger han.

I sitt hemland bodde han under enkla förhållanden på landet och gick i dövskola endast en kort period. Det var oroliga tider och modern ville ha honom hemma då hans far gått bort. Mohammad bildade familj och fick tre barn. Han försörjde sig som målare, snickare och svetsare innan han kom till Sverige, där hans bror redan fanns. I oktober förra året kom hans fru och tre barn till Sverige.

– Yngsta barnet kände inte igen mig, säger Mohammad, som snabbt fångar upp det som sägs på

teckenspråk. Det skrivna svenska språket har han svårare med.

– Men jag vill inte leva på bidrag. När utbildningen är klar tar jag vilket jobb som helst, säger Mohammad, som gärna hade börjat plugga tidigare.

Många språklösa

De som kommer från länder utanför EU har rätt till 20 timmars undervisning i veckan.

– Många av dem som kommer hit är helt språklösa, säger Marie Granqvist, ansvarig för SFI på Iris Hadar. Kultur, religion och andra förutsättningar är mycket skiftande i gruppen.

Joni Ghebru, 35, kom till Sverige från Eritrea för två år sedan. Han behärskar engelska och har akademisk utbildning från sitt hemland, bl.a. har han läst statistik och arkitektur.

Då Joni hade en annan religion än den dominerande i Eritrea, kände han sig förföljd.

– Jag är motståndare till krig, men för att få arbete i mitt hemland måste jag göra militärtjänst, säger Joni Ghebru. Han vill lära sig så mycket svenska att han ska kunna få arbete här.

– Det är bra i Sverige, men jag saknar ibland min familj och mina kompisar i Eritrea, säger han.

...forts. på nästa sida

ANNONS

Skolor för hörselskadade och döva

Specialskolemyndigheten (SPM) och Riksgymnasierna för döva och hörselskadade (RGD/RGH) har en rikstäckande tvåspråkig verksamhet.

Vill du veta mer om våra skolor och vår verksamhet?

Besök www.horsel.se

SPECIALSKOLEMYNDIGHETEN

Gymnasieförvaltningen
RGD/RGH
ÖREBRO

Västanviks folkhögskola

söker

lärare i Svenska som andra språk/ Engelska

Se mera information på skolans hemsida

www.vastanviksfhs.se

Du behövs i vården

Sök till omvårdnadsutbildningen för döva på Iris. Utbildningen är öppen för dig som är arbetslös eller har en anställning med lönebidrag. Sök redan idag!

www.iris.se/dov

...forts. från föreg. sida

I en kurs kallad Mål och möjligheter får deltagarna också en individuell utbildningsplan. Syftet är att ge kunskaper som ökar deras chanser på arbetsmarknaden.

Milja Altun har kommit till Malmö för att få en bättre grund för högre studier. Hennes familj har rötter i Libanon. I grundskolan pluggade hon i hörselklass i Småland innan hon i klass 7 kom till högstadiet i Örebro och sedan gymnasieprogram i samma stad. Milja vill i första hand bättra på sina kunskaper i svenska och teckenspråk.

– Jag känner att jag utvecklas och mår bra. Jag kan tänka mig fortsätta med omvårdnadsutbildning här på skolan, säger hon.

Vårdyrke lockar allt fler

Skolans omvårdnadsutbildning har blivit allt populärare, och det finns ett stort behov av teckenspråkig personal med kompetens att arbeta med omvårdnad av döva, dövblinda och flerhandikappade inom den kommunala, statliga och privata sektorn. Dessa arbetsgivare efterfrågar döv utbildad omvårdnadspersonal.

För att möta behovet i södra Sverige genomför Iris Hadar en 58 veckor lång utbildning med åtta deltagare, alla kvinnor, som testats vid AF i Uppsala och befunnits lämpliga för utbildningen.

– De är begåvade och mycket lämpade för utbildningen, säger Mona Svensson, mentor och ansvarig för gruppen vid Iris Hadar*. Hon berättar att de ämnen som de åtta läser motsvarar det nationella gymnasiala omvårdnadsprogrammet och leder till betyg.

”Alla ska lyckas”

Förutom svenskor finns i den glada och målmedvetna gruppen kvinnor från Estland, Litauen, Danmark och Vitryssland. Lina Kristapaityte kom-

mer från Litauen, började först i SFI och fortsatte i omvårdnadsprogrammet. Hon har i sitt hemland läst på universitet.

– Jag är öppen för att arbeta både i Sverige och Danmark efter avslutad utbildning, säger hon.

Något Lina uppskattar är att hon kan få extra stöd i teckenspråk.

– Målet är att alla ska lyckas, säger Mona Svensson.

Daisy Kirkegaard är glad att få extra undervisning i svenskt teckenspråk. Hon flyttade med familjen från Köpenhamn till Malmö för att deras döva barn skulle få en teckenspråklig skolgång på Östervångsskolan i Lund.

– Efter utbildningen kan jag söka arbete både i Sverige och Danmark, säger Daisy och ser hoppfull ut.

Utöver yrkeskurserna har Iris Hadar i Malmö utbildning i teckenspråk för föräldrar med döva barn, och även kurser för döva och hörselskadade, som kommit efter med sina studier eller har inlärningsproblem.

TEXT: LENNART TJÄRNSTRÖM • FOTO: MOHSEN HASHEMIAN

Ett glatt gäng blivande undersköterskor: Natallia Tryvanava-Vaskilevski, Jenny-Marie Eklund, Ulrica Isaksson, Daisy Kirkegaard, Lina Kristapaityte och Merlin Súvari.

**Iris Hadar säljer tjänster för att stärka personer med funktionshinder i arbetslivet. Målgruppen är myndigheter, näringsliv och privata kunder. Iris Hadar AB tillhör Iriskoncernen som ägs av Synskadades stiftelse.*

Mohammad Salem från Jordanien lär sig teckenspråk och fakta om Sverige.

**”På adress-
etiketterna
kan man läsa
Kina, Saudi-
arabien,
Ryssland,
Amerika...”**

Lars-Göran bockar av de företag han besökt. Ska han hinna allt, får det inte bli för många pauser.

Fritt, men stressigt och ansvarsfullt

– så är det att jobba som långtradarchaufför

Det är tidig morgon, en kylig februaridag. Lars-Göran Jonasson har kört sin egen bil från bostaden i Härnösand till Söråker, där åkeriet har kontor. Den stora långtradaren står och väntar. Med Lars-Göran bakom ratten och Dövas Tidning som passagerare dundrar vi iväg mot Arlanda flygplats, 50 mil söderut.

Han har bilar i blodet – redan som 19-åring hjälpe Lars-Göran sin far att köra mjölkbil.

På åkeriets kontor hinner vi dessförinnan få en pratstund med Östen Jonasson, åkeriets ägare och Lars-Görans bror. Östen körde dagen innan till Arlanda.

– Brorsan är duktig och omtyckt av kunderna. Då han dessutom är van vid motorer är det en fördel att ha honom anställd, säger Östen innan vi åker iväg på dagens 50-milafärd.

Lars-Göran Jonasson, 62, jobbar som långtradarchaufför och har de senaste tolv åren kört flygods mellan Sundsvall och Arlanda flygplats. Ena veckan kör han tre turer, veckan därpå två.

– Det brukar bli omkring 12.000 mil om året, tecknar han.

Bilar har alltid funnits runt honom. Han utbildade sig till bilmekaniker vid dåvarande yrkesskolan i Vänersborg. Hemma i Näs utanför Härnösand hade hans pappa både bondgård och åkeri, och han körde mjölk bilen redan som 19-åring.

I många år jobbade han hos Lantmanna i Härnösand. Där åkte han runt i bygden och gav jordbruks- och skogsmaskiner service. När företaget lades ner sadlade han om till chaufför vid drygt 50 års ålder.

Gods till hela världen

Midlanda flygplats blir första anhalt. Där hämtas några paket upp, innan färden går till företag runt om i Sundsvall. Efter tankning bär det iväg till Hudiksvall, där vi hämtar gods på flera håll. När långtradaren ankommer Söderhamn är den fullpackad med gods till hela världen. På adressetiketterna kan man läsa Kina, Saudiarabien, Ryssland, Amerika...

Lars-Göran är van att dirigera de som kör lastflytaren på de olika företagen, och med små marginaler får han in den sista leveransen i Söderhamn.

– Som du ser är de flesta jag träffar trevliga, säger han. En del använder tydliga munrörelser, andra visuella tecken.

Det har börjat skymma när färden går vidare mot Arlanda. Lars-Göran tittar ofta på mobilen och påpekar att SMS är oerhört viktigt under resans gång.

– Jag får ofta meddelanden att gods ska hämtas på nya platser.

...forts på nästa sida

Före avfärden mot Arlanda har Lars-Göran ett kort snack med sin bror Östen, åkeriets ägare.

Lars-Göran har ansvar för att allt gods kommer fram i gott skick.

...forts. från föreg. sida

Konkurrensen inom åkeribranschen är stenhård, marginalerna små. Det kan vara svårt att följa lagen om man vill klara körningarna. Max tio timmars körning per dygn är tillåtet. Allt registreras på färdskrivaren.

LångtrRADAREN har automatisk växellåda, och kan inte köras i högre hastighet än lagliga 90 km/tim. Lars-Göran har under åren sett många huvudlösa omkörningar på E4.

– Det finns bilister som tror att man i alla lägen måste köra om en lastbil. Jag har många gånger varit tvungen att tvärbromsa för att undvika en olycka, säger han.

Stort ansvar

Trots att yrket är stressigt uppskattar Lars-Göran frihetskänslan i det. Men det kan också bli långsamma timmar på E4:an.

– Hörande chaufförer kan sätta på radion eller en CD-skiva under resan, det kan inte jag, påpekar han.

När DT undrar om det här är ett yrke som passar för döva, funderar Lars-Göran en stund och säger sedan:

– Gäller det bara att ha ett jobb, vilket som helst, är det ingen vits med att bli chaufför. Men om man tycker det är kul att köra bil, och kan ta ansvar – då är yrket värt att satsa på.

– Men tro inte att det bara handlar om att vrida på startnyckeln. Lasten ska riggas så den kommer fram i gott skick, och bilen ska hållas ren och ges service.

Klockan har hunnit bli sju. Nu ska lasten lämnas av på fyra olika platser inom Arlandaområdet, och sedan blir det hemresa. Tur och retur blir det cirka 100 mil.

– Om det är halt väglag, snö och dimma får man vara försiktig, säger Lars-Göran.

När DT undrar vad han gör under sina lediga dagar visar det sig att han har sin husvagn i Vemdalen i Jämtlandsfjällen under vintern, och på sommaren på en trevlig plats utanför Härnösand.

– Till Vemdalen åker jag så ofta jag kan med min Ellinor. Där kan jag åka skidor, pimpla fisk, köra skoter och koppla av, säger Lars-Göran.

TEXT OCH FOTO: LENNART TJÄRNSTRÖM

Vid Midlanda flygplats i Sundsvall hämtar Lars-Göran dagens första gods.

Lasikoperation – alternativ till linser och glasögon

Många döva skulle inte våga riskera sitt viktigaste sinne, synen. Men det gjorde Lisa Åström. Hon genomgick en ögonoperation för att få perfekt syn och slippa använda glasögon eller kontaktlinser. – Men jag var så rädd att jag svimmade två gånger, berättar hon.

Bokstäverna på avstånd började bli suddiga när Lisa Åström var 15 år gammal. Sedan försämrades hennes syn successivt. Hon använde kontaktlinser. Det var egentligen en enkel procedur att dagligen sätta in och ta ut linserna och vara noga med hygien. Ändå upplevde Lisa det som väldigt tröttsamt. Dessutom blev ögonen ibland torra på grund av linserna.

Tanken på en ögonoperation hade funnits i tio år, men hon var rädd att något skulle gå snett

Lisa Åström gläds över att hon inte behöver glasögon, eller linser, längre. Hon har nu skänkt alla sina gamla glasögon till tredje världen.

och leda till blindhet. Hon övervägde och läste om operationsmetoden lasik.

– Min sambo, som studerade optik och laserfysik, förklarade för mig att lasertekniken bara skrapade bort en oerhört liten del, tusendels millimeter, av hornhinnan, säger Lisa, som blev lugnad efter beskedet.

2005 gjorde hon slag i saken. Hon begav sig till en ögonklinik för undersökning. Väl där blev hon ombedd att ta ur linserna. Hon såg dåligt och tyckte sig se att ett vasst instrument stacks fram. Lisa svimmade av rädsla då hon trodde att det skulle in i ögonen.

– Jag vaknade på golvet och såg två obekanta ansikten, säger Lisa och skrattar. De förklarade för mig att redskapet med trubbig spets var ofarligt, skulle mäta hornhinnans tjocklek, och knappt nudda ögat.

Efter kontrollen konstaterades det att Lisa var lämplig för en laseroperation.

På den stora dagen var hennes sambo och en teckenspråkstolk med. Lisa bad att få veta vilka stegen var i förväg, så hon kunde känna sig trygg när hon låg på britsen och inte kunde se någonting. Ändå tecknade tolken i hennes ena hand medan operationen pågick!

– Jag förstod ingenting, trodde att det var något allvarligt och blev väldigt nervös. Efteråt fick jag veta att läkaren som opererade bara ville säga att det gick jättefint, säger Lisa och skakar på huvudet.

Ser nu perfekt

Båda ögonen fixades samma dag. Utöver närsyntheten korrigerades brytningsfelet på ena ögat. Ännu en gång svimmade Lisa när hon reste sig, eftersom hon var så spänd.

Dagen därpå när hon vaknade var hon lycklig över att äntligen kunna se bra utan hjälpmedel. Mörkerseendet, och en del ljuseffekter, förändrades lite men det är inget som stör henne.

– Jag kan varmt rekommendera döva att genomgå en ögonoperation. Det är en stor frihet att se perfekt. Jag sparar dessutom pengar på sikt genom att inte behöva köpa nya glasögon eller linser, säger Lisa Åström, som lade ut 24.000 kronor på operationen.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

FAKTA OM LASIK

Vad är Lasik? Lasik behandlar närsynthet, översynthet och astigmatism* och är en kombination av mikrokirurgi och excimerlaserbehandling. Ögat bedövas med droppar. Med hjälp av en automatiserad precisionskniv skär läkaren ett yttligt lager av hornhinnan (ett "lock") som viks undan. Lasern tar bort vävnad i det underliggande hornhinneskiktet. Locket viks tillbaka och fungerar som ett naturligt plåster som läker fast igen av sig självt. Ingreppet tar cirka tio minuter. Andra metoder som behandlar synfel finns också.

Hur säker är metoden? Väldigt säker och beprövad, men några garantier för 100-procentigt lyckat resultat kan inte ges. Drygt 10 procent av patienterna behöver omopereras om kvarvarande brytningsfel finns.

Det är vanligt att nyopererade får problem med bländning och besvärande spridning av ljusstrålar. De brukar gå över. 1-2 procent av de opererade får komplikationer som oregelbunden astigmatism, försämrat kontrastseende och bländningsfenomen i mörker. De kan vara svåra att korrigera med en ny laserbehandling.

Vad bör den som vill operera sig tänka på?

Den som aldrig har använt kontaktlinser bör prova det först, eftersom en operation innebär en risk som inte är reversibel*, ifall operationen inte skulle bli bra. Kontaktlinser går att plocka ur och ger mycket sällan bestående synfel, enligt optometrist Marcus Sjögren vid Sankt Eriks ögonsjukhus.

**Astigmatism – ett brytningsfel hos ögat som gör att t.ex. en punkt kan uppfattas som ett streck.*

**Reversibel – omvändbar; som kan gå åt motsatt håll.*

Tvillingarna Linda och Diana Jörlemyr vågade sig på ett annorlunda yrkesval när de var klara med gymnasiet. Efter en kurs vid ett privat institut i Göteborg kan båda titulera sig ICF* Diplomerad Coach. Och de coachar på teckenspråk, eftersom de själva är döva.

De vill "coacha" teckenspråkiga

Linda och Diana vill hjälpa teckenspråkiga att nå sina mål.

Vad är en coach*? Jo, säger Linda och Diana, coachen hjälper dig ta reda på vem du är, vad du vill och vad du har för mål i livet. Coachens uppgift är att sporra, stötta, inspirera, vägleda och utmana dig för att nå ett uppsatt mål.

– Utbildningen var tuff, intensiv och lärorik, säger tvillingarna i korus till Dövas Tidning, den tog totalt ca fyra månader och ca 60 utbildningstimmar, och i utbildningen ingick bl.a. att ha egen coach.

En coach ställer frågor och leder därigenom sin klient* till handling – att själv kunna förändra sin situation med coachens stöd. Den primära uppgiften är att visa vägen mot målet och hjälpa till att nå det.

Coachning pågår inte i evigheter. Efter några träffar med Diana eller Linda kan klienten lägga upp en tidsplan.

– Det är ett fyndigt sätt att bearbeta alla de kriser vi ständigt drabbas av. Coachning står, som vi ser det, för något friskt – det är ett annat slags omsorg, som inte handlar om att bota sjuka själar utan istället om att frigöra klientens fulla potential, säger Diana och Linda nickar instämmande.

Linda och Diana kommer från Göteborg och de brinner för sitt yrke. De är unga, aktiva och flexibla tjejer, och de berättar att de är på väg att certifiera sig inom International Coach Federation (ICF).

Att våga

Den målgrupp som Linda och Diana vill engagera sig för är teckenspråksanvändare. De vänder sig företagare, privatpersoner, arbetslösa och akademiker. Coachning är till för den som vill ha hjälp att skapa inre balans och lycka genom att uppnå de mål och visioner som andra bara drömmer om, säger tvillingarna.

– Att våga göra och våga vara det man vill och kan är befriande, betonar Linda.

Coachning är en relativt ny verksamhet. Det bör-

jade i USA, och i Sverige har det – utanför idrottsvärlden – bara tillämpats i ett tiotal år, t.ex. inom näringslivet och i privatlivet.

Just nu åker Diana och Linda runt och marknadsför sina tjänster. Dianas starka sidor är relationsfrågor som berör familj och kärleksliv, berättar de, medan Linda i första hand vänder sig till människor i arbetslivet eller sådana som vill ha bra relationer med kompisar och ett meningsfullt fritidsliv.

• Vilka reaktioner har ni mött från den teckenspråkiga målgruppen?

– De som vi har haft kontakt med har ofta sagt att "det här har vi längtat efter", säger Diana.

– Det kan uppfattas som negativt att vi ser så unga ut, men vi har utbildning och empati, och vi har fått förnuft i gåva från våra döva föräldrar, säger Linda.

Sätt upp mål

Tvillingarnas bästa tips:

– Sätt upp ditt mål. Släpp alla spärrar och ta reda på vad du vill göra med ditt liv. Fånga din intuitiva förmåga och skapa den drömbild du egentligen vill uppnå.

– Våga möta dina begränsningar. Efter ett satt mål dyker alla tankar om begränsning upp. Det är din prägling* som spökar och som inte vill förändra. Tänk förbi den, och våga utmana dina begränsningar.

– Gör en handlingsplan för hur du ska uppnå dina mål. Till exempel sex punkter och ett mål, låt säga ett år framåt i tiden. För att nå målet bryter man ner handlingsplanen till månader, veckor och slutligen dagar med konkreta uppgifter. Om du följer handlingsplanen så börjar du automatiskt utmana din prägling, som till slut ger med sig och skapar möjligheter för dig att kunna uppnå målet.

– Nyckeln till framgång är att agera dig igenom alla dina rädslor och begränsningar.

"Sätt upp ditt mål. Släpp alla spärrar och ta reda på vad du vill göra med ditt liv."

*ICF – International Coach Federation

*Coach – tränare, privatlärare, handledare

*Klient – person med en relation som kund, patient, rättsökande eller på annat sätt hjälpberoende, ofta till en fackman.

*Prägling (inom psykologin) – komplettering och/eller modifiering av de medfödda beteendeprogrammen, vilken till skillnad från normalinlärning sker utan någon form av belöning eller straff samt är strikt begränsad beträffande vad som kan läras in och vad som utlöser inlärningen, och oftast knuten till en kort mottaglig fas, en kritisk period, i individens barndom. (Källa: Nationalencyklopedin)

TEXT OCH FOTO: LENNART TJÄRNSTRÖM

Många hörselskadade eniga med forskarna:

”Teckenspråket berikar våra liv”

Flera studier av professor Kristina Svartholm* har visat att teckenspråket berikar även hörselskadades liv. I synnerhet socialt, men också språkligt: Svenskan utvecklas tack vare teckenspråket.

Professor Svartholm anser att alla hörselskadade borde få den möjlighet som teckenspråket erbjuder, redan från början. Teckenspråket är inget hot mot svenskan – tvärtom. Det är ett språk som hörselskadade också kan behärska, och som då ger dem en bredare kompetens. Det anser även de fyra hörselskadade personer som Dövas Tidning pratat med om de två språken.

Zaag Arvidsson trodde länge att han hörde för bra för att lära sig teckenspråk. Hörselvården och skolan gav inte heller några signaler om att han kunde ha nytta av teckenspråket. Men två år med teckenspråksstudier på Västanviks folkhögskola förändrade Zaags liv.

Helene Engh studerade första tiden på högskolan med tekniska hjälpmedel. Men det blev jobbigt och hon kände att hon missade mycket. Hon var ständigt trött och hade ont i huvudet – tills hon bestämde sig för att testa teckenspråkstolkning.

Jenny Ek tror att om hon inte hade lärt sig teckenspråk, och inte känt till dövas kultur, så hade livet varit torftigare: ”Jag skulle vara i stort sett identitetslös.”

Gamle basketstjärnan Kjell Gunnå anser också att alla som har någon grad av hörselskada bör få lära sig teckenspråk och umgås med döva under sin uppväxttid: ”Har man två språk så kan man välja!”

Här berättar de fyra om sina olika vägar till teckenspråket.

TEXT: LENNART TJÄRNSTRÖM

Kristina Svartholm.

*Kristina Svartholm är professor i svenska som andra språk för döva vid Stockholms universitet.

Helene Engh.

Trötthet och osäkerhet försvann

Helene Engh har aldrig ångrat att hon i tonåren tog steget och lärde sig teckenspråk. Hon arbetar nu som kurator vid Dövblindteamet i Skåne. Där får hon användning för sina teckenspråkskunskaper.

När hörselskadade Helene Engh, 40, från Kristianstad, började studera på högskola började hon anlita teckenspråkstolk. Idag är hon tvåspråkig, och låter situationen avgöra om hon ska tala eller teckna.

Första tiden på högskolan studerade Helene med tekniska hjälpmedel. Men andra terminen började det bli jobbigt och hon kände att hon missade mycket. Hon var ständigt trött och hade ont i huvudet.

– Jag var också osäker om jag fattat rätt, säger hon.

Det var då hon bestämde sig för att testa teckenspråkstolk.

– Det var jobbigt i början. Jag var trött och fick koncentrera mig mycket. Men så småningom lossade det, och osäkerheten och huvudvärken försvann.

Nu klarar hon mindre sammanträden och samtal utan tolk. Men är det ett större möte med ett 20-tal personer, som håller på hela dagen, då beställer hon teckenspråkstolk.

När Helene började första klass var hon helt döv på ena örat, men hörde normalt på det andra.

Hon fick sitta längst fram i klassrummet, och använde ibland hörlurar. Hon klarade sig ganska bra. I årskurs 6 började hörseln på det hörande örat bli sämre, och Helene fick då sin första hörapparat.

Ville hellre bli döv

Att hörseln minskade, samt att programmet ”Upp med händerna” sändes på TV denna tid gjorde Helene blev intresserad av teckenspråket.

– Jag bestämde mig för att jag aldrig skulle använda hörapparat. Om hörseln fortsatte att sjunka ville jag bli döv, hellre än att sätta på mig hörapparat, säger Helene.

Och hon förstod att om hon blev döv måste hon kunna teckenspråk.

När DT ställer frågan om alla hörselskadade bör lära sig teckenspråk blir Helene tyst en stund, och säger sedan:

– I alla fall bör de erbjudas möjligheten. Samt information om på vilket sätt det kan vara bra för en, och att det ger nya valmöjligheter.

TEXT: LENNART TJÄRNSTRÖM • FOTO: JONAS SWÄRD

Hörselnedsättning mäts i decibel

Ljudstyrka och förmågan att höra brukar anges i decibel (dB):

- Vid 0-20 dB hörselnedsättning hör man bra.
- Vid 30 dB hörselnedsättning blir det märkbart att man hör dåligt.
- Vid 40 dB har man lite svårt att höra svagt tal också på nära håll.

- Vid 60 dB har man svårt att uppfatta vanligt tal och behöver hörapparat.
- Vid 75 dB hörselnedsättning har man svårt att uppfatta starkt tal även på nära håll.
- Vid 90 dB förstår man inte tal utan hörapparat; man är i praktiken döv.

(Källa: Sjukvårdsrådgivningen.se)

Har man två språk så kan man välja

Kjell Gunnå var på sin tid mycket framgångsrik som aktiv basketspelare. Han vann 11 SM-guld för Alvik, spelade 99 landskamper i det hörande landslaget och blev den yngste i baskethistorien som utsågs till Stor Grabb. Trots att Kjell var gravt hörselskadad gick han i skola för hörande och sedan i hörselklass. Han lärde sig teckenspråk först i 20-årsåldern.

Kjell Gunnå.

– Jag räknades som gravt hörselskadad från födseln, eftersom jag hade omkring 90 dB hörselnedsättning på båda öronen, berättar Kjell, som är från Bromma.

– Jag gick på Wedenbergs förskola på Drottninggatan tillsammans med bl.a. Gull-Britt, min hustru. Sedan skildes vi åt och jag började i en hörande skola, gamla folkskolan i Blacqueberg, mest beroende på att jag redan hade ett mycket bra tal. Gull-Britt började på Manillaskolan.

• Vilken typ av undervisning fick du?

– Jag hörde i princip ingenting, men hade en sån där gammal hörselgrunka, som stod på bänken så jag kunde uppfatta ljud. Men jag måste hela tiden försöka avläsa vad som sades av läraren och mina klasskompisar. Undervisningen var vanlig hörande undervisning tills jag började i en hörselklass, klass 3, i Gamla Stan. Där blev jag mer medveten om att det fanns andra hörselskadade.

• Hur kom du i kontakt med döva och teckenspråk?

– I de senare tonåren var jag då och då på Dövas Förening på Götgatan, men tyckte inte teckenspråk var något för mig. I gymnasiet i Alvik hade jag Torwald Erlandsson som klasskompis, och av honom började jag lära mig lite teckenspråk

Kjell var då i 20-årsåldern.

– Sedan gick jag gradvis mer och mer in i "dövas värld", och det definitiva steget var när jag vid cirka 30 började jobba som idrottslärare på Manilla. Sedan

träffade jag Gull-Britt på nytt igen. Och vet du vad? "Gammal kärlek rostar aldrig"!

Hade missat mycket

• Skulle ditt liv sett annorlunda ut om du valt bort teckenspråket?

– Om jag inte träffat döva och lärt mig teckenspråk så hade jag framförallt missat dövas föreningsliv, som har berikat mig mycket. Men förmodligen skulle jag ha levt ganska tillfredsställd i den hörande världen. Jag tror att jag har ett inre lugn, kännedom om mig själv, samt självförtroende.

• Hur har du fått så stark självkänsla?

– Jag tror att basketen, alla mina resor och framgångar på det området, nog har betytt mycket. Men det är ju inte alla hörselskadade som lyckas.

• Tycker du alla hörselskadade bör lära sig teckenspråk?

– Ja absolut. Alla som har någon grad av hörselskada ska lära sig teckenspråk och umgås med döva under sin uppväxttid. Döva/hörselskadade barn med hörande föräldrar bör gå dagtid i teckenspråksmiljö. Döva/hörselskadade barn med döva föräldrar, där teckenspråket redan finns, kan gå i hörande miljö om så passar. På detta sätt får alla barn en uppväxt både i tal- och teckenspråksmiljö, och kan sedan när de blir äldre välja vilket språk som passar dem bäst.

TEXT: LENNART TJÄRNSTRÖM

FOTO: HANS RIMBERG

"Om jag inte träffat döva och lärt mig teckenspråk så hade jag framförallt missat dövas föreningsliv, som har berikat mig mycket."

Döva britter vill ha döv baby

■ De döva britterna Tomato Lichy och Paula Garfield önskar sig ett dövt barn genom konstgjord befruktning. Den brittiska lagen säger nej. Paret, som redan har en döv dotter som fötts på naturlig väg, protesterar. Det har orsakat debatt i Storbritannien. Föräldrarna är upprörda över att embryon som visar sig ha "dövgener" avlägsnas ur processen vid konstgjord befruktning. De menar att det sänder ut tydliga signaler om att döva är mindre värda än andra. I övrigt, säger paret, har de inget emot hörande barn. (Källa: The Guardian) **N.M.**

Tala om "tajming"

■ Ett brittiskt dövt par kan omöjligen glömma sina barns födelsedag. Alla är nämligen födda samma datum – 29 januari. Sonen Robin kom till världen 1994 och dottern Rebecca 1996. Det tredje hade beräknad nedkomst den 7 februari 2008 men kom att födas den 29 januari. Fadern Martin MacKriell, som till vardags leder Gloucesters dövförbund, är förbluffad. Oddsens är 1 på 13.000 att hans tre barn har samma födelsedag. Den 29 januari är lite som familjens julafton, fast utan julgran, säger pappan. (Källa: The Daily Mail) **N.M.**

Zaag Arvidsson i Tibro trodde länge han hörde för bra för att lära sig teckenspråk. Hörselvården och skolan gav inte heller någon information om möjligheten. Men två års vuxenstudier i teckenspråk på Västanviks folkhögskola förändrade Zaags liv. Han känner sig nu trygg i teckenspråket, och har blivit ordförande i Skövde Dövas Förening.

– Nu orkar jag knappt umgås med hörselskadade längre, säger han till Dövas Tidning.

Zaag Arvidsson.

Mindre ansträngning med teckenspråk

När Zaag Arvidsson 1965 var fem och halvt år hade han en hörtröskel kring 75 dB, sedan försämrades den under skoltiden till 90 dB.

– Jag pluggade i hörselklass från förskolan, grundskolan och gymnasiet. Vi hade hörlurar och mikrofonanläggning i klassrummet, berättar Zaag.

När det var dags för gymnasiestudier flyttade han till Stockholm för att börja på Alviksskolan. Där märkte han att det var svårt att uppfatta vad kamraterna pratade om och anmälde sig i början på 90-talet till en teckenspråkskurs hos HRF. Men kursen blev inställd på grund av för få deltagare.

– Det blev sedan några kortare kurser hos ABF tillsammans med hörande, men det fungerade inte bra. Det var också svårt att delta i teckenspråkskurser hos pedagogiska hörselvården. Föräldrarna prioriterades, säger han.

Zaag gav inte upp. Han åkte upp till Västanviks folkhögskola för att vara med i en teckenspråkskurs för vuxendöva.

– Det ledde till att jag stannade kvar på skolan i två år, säger han.

• Hur tror du ditt liv skulle ha sett ut om du valt bort teckenspråk?

– Det vore nästan som att täppa igen hörselgångarna hos de hörande. Problemet var att det var hörsel-

vården och skolundervisningen, som valde bort teckenspråket åt mig.

Högt pris

Som yngre trodde han inte att han behövde teckenspråk.

– Jag var övertygad att jag inte behövde lära mig teckenspråk, för jag hörde för bra! Men det blir ett högt pris man får betala för att klara sig utan teckenspråk. Idag orkar jag knappt umgås med hörselskadade längre.

Zaag rekommenderar varmt alla som har en hörselnedsättning kring 80 dB eller mer att lära sig teckenspråk, också för att undvika tinnitus*.

– När man hör dåligt, anstränger man sig mer eller mindre omedvetet för att uppfatta bättre. Det ökar risken för jobbig tinnitus. Om man kan teckenspråk, som är ett visuellt språk, behöver man inte anstränga sig på samma sätt. Särskilt bra är det i besvärliga ljudmiljöer, säger Zaag.

• Så teckenspråket är viktigt för dig?

– Ja, att kunna teckenspråk är ungefär som att ha säkerhetsbälte på sig i bilen, tycker jag.

TEXT: LENNART TJÄRNSTRÖM

FOTO: OLLE JÖNSSON

* Tinnitus – öronsus, örontjut

Norsk oro för barn med CI

■ Den norska Barnombudsmannen uttrycker oro för barn med CI i ett brev till landets Hälso- och omsorgsdepartement. Anledningen är att allt färre får lära sig teckenspråk.

Norges dövförbund NDF har tackat Barnombudsmannen för att denna fråga, som också oroar dövförbundet, har tagits upp till diskussion. Många tror nog, säger NDF:s ordförande Paal Richard Peterson, att teckenspråk hämmar barnets talspråksutveckling. Men det finns forskning som tyder på motsatsen – dvs. att tidigt teckenspråk stärker talspråksutvecklingen.

NDF menar att det är ett farligt vågspel att enbart erbjuda talspråk åt barn med CI, som faktiskt har en hörselskada, eftersom man aldrig vet på förhand hur det lyckas.

”Döva försöker få ’storsamhället’ att förstå dessa argument. Men medierna lyfter bara fram de lyckade fallen, vilket skapar intrycket att CI är den enda lösningen på hörselproblemen. NDF är inte emot CI-operationer, men vårt fokus är hur det går sedan. Varför säga nej till möjligheten att ge barnet två språk, när det säkrar delaktighet och kommunikation, och många gånger kan vara enda vägen till samtal och socialt utbyte?

Barnombudsmannen har föreslagit ett möte med alla parter om den här saken, och vi ser fram emot detta möte”, avslutar NDF sitt brev till Barnombudsmannen.

USA:s dövförbund i text-TV-kampanj

■ National Association of the Deaf (NAD), USA:s motsvarighet till svenska SDR, startade sin tredje kampanj, *Läsa text i hela Amerika**, i mars. Tonvikten ligger på CD-rom, DVD och videoklipp på internet. Textning av dem är ett läsverktyg som kan väcka såväl döva som hörande barns intresse för litteratur och textade medier. Det menar NAD, och två andra organisationer, som är med i kampanjen. **N.M.**

**Read Captions Across America*. Skillnaden mellan *captions* och *subtitles* (vanlig text-TV) är att den förstnämnda även ger ljudinformation, som t.ex. när en dörr stängs.

Teckenspråket gav mig en identitet

–Teckenspråket har bara påverkat mitt liv positivt, säger hörselskadade Jenny Ek. Hon tror att om hon inte hade lärt sig teckenspråk, och inte varit medveten om att dövkultur existerar, hade livet varit helt annorlunda.

– Utan teckenspråket skulle mitt liv bestå av osäkerhet och en känsla av otilträcklighet, och jag skulle vara i stort sett identitetslös, säger Jenny Ek, 30. Hon växte upp i Antnäs, söder om Luleå, och idag är hon ungdomskonsulent och projektmedarbetare hos Stockholms Dövas Ungdomsråd.

Under lågstadiet gick Jenny integrerat i en hörande skola. I klassrummet satt hela hennes klass i en U-formad möblering, och läraren använde mikrofon. På väggarna fanns bilder på handalfabetet och Jenny minns att alla i hennes klass kunde teckna sitt namn. Hon trodde då att det var så i alla klassrum. Jenny gick till en talpedagog för talträning och fick i klass 3 lära sig engelska med en egen lärare i ett annat rum. Då började Jenny förstå att hon inte var som de andra.

– På höger öra är jag döv och på vänster öra har jag omkring 75 dB hörselnedsättning, säger Jenny. Hennes hörsel har varit oförändrad sedan skoltiden.

När Jenny skulle börja i fjärde klass flyttade hon till Härnösand och började i hörselklass på Kristinaskolan. Där fick hon i en mindre klass undervisning baserad på svenskt tal och med visst stöd av teckenspråk.

– När jag sedan skulle göra mitt val inför gymnasiet valde jag RGD* eftersom jag ville ha teckenspråk som undervisningsspråk, säger hon.

På Kristinaskolan flyttade hon in i ett elevhem där tre av fem elever var döva och fullt teckenspråkiga. Där fick hon lära sig teckenspråk på nytt.

– En döv person på elevhemmet tog mig med överallt och i princip ”korvstoppade” mig med teckenspråk under kanske två månader, säger Jenny, som tror det var nyfikenheten kombinerad med den teckenspråkliga miljön som gjorde henne så mottaglig för de nya kunskaperna.

Ökad livskvalitet

Någonstans inom sig visste Jenny att teckenspråket skulle få stor betydelse för hennes liv och öka hennes livskvalitet.

– Det fanns troligen inte tillräckligt med teckenspråkig stimulans i min miljö när jag var liten för att jag skulle befästa teckenspråket som ett vardagspråk, säger hon.

Medan Jenny tränade läppavläsning och utvecklade sitt svenska tal hade teckenspråket på något sätt hamnat i skymundan.

– Jag brukar säga att teckenspråket är mitt första språk, eftersom det var tack vare det jag kom igång med talspråket.

Jenny tycker att alla hörselskadade bör lära sig teckenspråk.

– Ja, absolut. Teckenspråket är vägen till full delaktighet och tillgänglighet för hörselskadade. Det är så befriande att slippa säga ”Va?” hela tiden. Det var genom teckenspråket, och i dövulturen och döv världen, jag fann mig själv och min identitet, konstaterar Jenny Ek.

TEXT: LENNART TJÄRNSTRÖM

BILD: ELISABET FARKAS

Jenny Ek.

*RGD - Riksgymnasiet för döva i Örebro

Chefs-skifte i SDI

■ Urban Mesch slutade den 15 februari sin anställning som generalsekreterare i Dövidrottsförbundet SDI. Han anställdes för 20 år sedan, de senaste fem åren som generalsekreterare.

– Jag vill inte precisera hur min och förbundets uppfattningar gått i sär, säger Urban Mesch i ett meddelande, och påpekar att han har gjort vad han tror är rätt inom Dövidrottsförbundet.

SDI:s förbundsordförande Arne Lundquist säger till Dövas Tidning:

– Det är definitivt ingen maktkamp, utan en led i SDI:s utveckling. Vi tackar Urban för den här tiden och önskar honom lycka till i framtiden.

Kjell Gunnå har anställts som förbundssekreterare i SDI från och med den 1 februari 2008. På SDI har Kjell arbetat tidigare. Under tiden 1989-2001 arbetade han på kansliet, de fem sista åren som förbundssekreterare. I fjol blev Kjell invald i SDI:s styrelse, och han ingår tillsammans med Christer Hovergren och Arne Lundquist i förbundsledningen.

L.T.

Direktsänd fest på Gallaudet till minne av protestaktion

■ Vid dövas universitet i USA, Gallaudet, gick år 1988 universitetets studenter ut i en åtta dagar lång protestkampanj mot att deras nya rektor var hörande. Deras slagord var ”Döv rektor nu!” Aktionen gav eko i hela världen och en plats i dövhistorien. Protesten var inte förgäves. Den hörande rektorn avgick. Dr. I. King Jordan tog hennes plats och blev universitetets första döva rektor. 20 år senare, i mars i år, firades minnet av detta med en bankett på Gallaudet. Jubileumsfesten direktsändes på Internet.

N.M.

Engelsk språkövning ...

Två herrar, den ene gravt hörselskadad, och den andre hör heller inte så bra, på ett tåg i England:

–Is this Wembley?

–No, it's Thursday.

–So am I, let's have a drink.

L.T.

”Det är samhällets okunskap som är problemet”

Ulla Wester, f.d. riksdagsledamot, arbetar hårt för dövas sak

Döva måste märkas och döva måste ställa krav. Att begära teckenspråkstolk är verkligen inte att begära för mycket. SDR:s kampanj att anmäla varje utebliven tolkning är jättebra.

Det säger Ulla Wester (s) och tidigare riksdagsledamot från Rinkeby utanför Kristianstad. Hon har under åren i riksdagen skrivit många motioner om teckenspråk och dövas situation i samhället. Även om långt ifrån alla motioner har fått bifall, har dövas situation lyfts fram i diskussionen.

– Den viktigaste motionen som vann bifall var den som krävde en utredning om teckenspråkets ställning, säger Ulla Wester när Dövas Tidning träffar henne en gråmulen vinterdag i Stockholm.

Hon hade suttit 12 år i riksdagen när hon vid senaste valet lämnade uppdraget.

Till yrket är hon socionom, och hennes grundinställning är att samhällets begränsningar avgör vad som är ett funktionshinder eller inte.

– Döva är, tillsammans med andra döva, inte funktionshindrade. Icke-teckenspråkiga är däremot funktionshindrade bland teckenspråkiga, eller hur?

Det var i slutet av 1980-talet Ulla fick kunskap om dövas situation genom en lärare i teckenspråk. Dessförinnan visste hon väldigt lite.

– Just detta att hörande inte förstår är det största problemet när man vill förbättra för döva, säger hon.

Ställs utanför demokratin

Det första hon tog till sig var att teckenspråket är dövas förstaspråk. Ulla anser att rätt till tolkning är avgörande för dövas livskvalitet.

– Hörande har oftast ingen som helst kunskap om dövas situation. Man inser inte att tolkning är nödvändig; att man inte löser kommunikationsproblemen genom att skrika eller skriva lappar.

Ulla menar att samhället skapar hinder för döva. Det upprör henne att döva så ofta ställs utanför i den demokratiska processen, att döva isoleras och att deras möjligheter till delaktighet i samhället begränsas på många olika sätt.

– Jag har svårt att stå ut med orättvisor, säger hon bestämt.

De flesta av hindren finns där för att hörande saknar kunskap om döva. Det var därför Ulla var mycket flitig i motionsskrivandet. Hon ville lyfta fram de dövrelaterande frågorna i riksdagen och andra politiska sammanhang.

– Jag hade hela tiden support från SDR*.

Nu avslutar Ulla Wester två uppdrag hon har kvar sedan sin tid i riksdagen. Hon är än så länge lös och ledig. Då det behövs är hon konsult åt SDR och FSDB.

– Det är roligt och intressant! säger hon.

Mycket återstår att göra

Arbetet med dövfrågorna har givit henne mycket, även goda vänner, och hennes engagemang är starkt.

– Det finns så mycket mer att göra för att öka kunskapen i samhället om dövas situation, så mycket att jag har svårt att sitta stilla, säger hon.

När CI* kommer på tal blir Ulla betänksam. Hon säger varsamt att hon blir rädd när hon hör att det finns föräldrar till CI-opererade barn som väljer bort teckenspråket.

Hon känner oro också över SDR:s ekonomiska situation. Många duktiga medarbetare har blivit uppsagda.

– Varenda en av dem hade behövts, särskilt i det utåtriktade arbetet, säger hon.

• Du säger att det är viktigt att informera. Hur informerar man okunniga beslutsfattare?

– Dela ut Dövas Tidning till alla riksdagsledamöter. Sänd kontinuerligt korta informationsutskick till politiker i riksdag, kommuner och landsting, och annonsera. Att informera är nödvändigt. Och att ställa krav. Och det räcker inte att göra det en gång – det måste ske kontinuerligt!

• Tror du beslutsfattarna läser all information de får?

– Nej, men om 10 procent av de 349 riksdagsledamöterna läser lite här och där i informationen är mycket vunnet, säger Ulla Wester.

*SDR – Sveriges Dövas Riksförbund

*FSDB – Föreningen Sveriges Dövblinda

*CI – cochlea implantat

”Tolkning är nödvändig; man löser inte kommunikationsproblemen genom att skrika eller skriva lappar.”

TEXT OCH FOTO: LENNART TJÄRNSTRÖM

Har du något att tipsa om? Kontakta redaktionen, adresser finns på sidan 2.

SDR:s tolkkampanj ger effekt

Anmälningarna till patientnämnderna om tolkbristen ökar kraftigt – SDR:s tolkkampanj börjar ge effekt. Saxat från SDR:s hemsida i mitten av mars:

Vi har fått signaler om att det förs diskussioner om tolkbristen och om det ökade antalet anmälningar till patientnämnderna runt om i Sverige.

Det är BRA att det förs diskussioner kring tolktjänsten bland tjänstemän, i patientnämnderna och bland politikerna. Det är BRA att tolkbristen synliggörs så att politikerna uppmärksammar problemet och förhoppningsvis gör något åt det.

I Skåne har politikerna uppmärksammat att anmälningarna till patientnämnden ökat kraftigt sedan Dövas Dag i Vänersborg, då tolkkampanjen inleddes. I Skåne har man redovisat en tolkbrist på 12 %. Nu har politikerna tagit beslut om att målet under 2008 ska vara att de ska klara 95 % av beställda tolkupdrag. Tolkbristen får inte överstiga 5 %. För att uppnå målsättningen har 3 miljoner kronor extra beviljats för 2008.

Patientnämnden i Västra Götaland har under november-december 2007 tagit emot 107 anmälningar. Ett bra resultat på kort tid. Politikerna i regionen har beslutat att öka anslaget till tolkverksamheten med 2,8 miljoner kr för att minska tolkbristen. Det hjälper att kämpa och att anmäla till patientnämnden när man inte får tolk!

Stockholms DFww fortsätter att bevaka utvecklingen av organisationsförändringar av tolktjänsten i Stockholms län.

SDR planerar besök hos dövföreningar runt om i Sverige för att diskutera och ge råd om hur man kan arbeta med tolkfrågan på regional nivå.

SDR arbetar aktivt även med riksdags- och regeringskontakter. Vi uppvaktar utredningar och svarar på remisser. Vi uppvaktar politiska partier och träffar riksdagens partigrupper och ledamöter i riksdagens olika utskott. På sikt hoppas vi att SDR:s lobbyarbete ger resultat så att döva får bättre tolkservice.

SDR deltog i Nordisk arbetsmarknadskonferens i Danmark den 23-26 januari. Där diskuterades bl.a. arbetslivstolkning. Vi svenskar kunde konstatera att tolkning i arbetslivet fungerar bättre i våra nordiska grannländer än i Sverige.

I Danmark och Norge har döva rätt att få tolkning i arbetslivet 20 timmar i veckan – jämfört med Sverige där döva bara har rätt till max 20 timmar i månaden. I Finland är arbetslivstolkningen också bättre. Skillnaden är stor! SDR arbetar intensivt med frågan om förbättrad tolktjänst i arbetslivet.

SDR genomförde i februari en kurs på Västanviks folkhögskola. Femton brukarrådrepresentanter från hela Sverige deltog. Det blev givande diskussioner om hur man kan arbeta politiskt med tolkfrågan på regional nivå.

RAGNAR VEER/ HELENA FREMELL STÅHL

Tolken – en förutsättning för dövas delaktighet.

SDR:S TOLKKAMPANJ:

Beställ ALLTID tolk när du behöver det!

Anmäl ALLTID när du inte får tolk!

Mer information via SDR:s hemsida, eller från din dövförening.

Årsmöte i Globala Dövblinda

Globala Dövblinda Göteborg genomförde den 5 februari årsmötesförhandlingar på Dalheimers Hus i Göteborg. Samtliga medlemmar i föreningen kom till mötet.

Ordförande Björn Ångquist inledde mötet och hälsade alla varmt välkomna. Därefter överlämnades klubban till ordförande för dagen Elisabeth Aronsson från Västergötlands Dövas Länsförbund VGDL.

Beslut togs om medlemsavgift för 2008, som blir oförändrad 100 kr. En sammansatt styrelse valdes: Ordförande Björn Ångquist, vice ordf. Bert Brännström, studieorganisatör/sekreterare Ingegärd Axner, kassör Kerstin Johansson, ledamot Said Green.

Ingegärd Axner

5-års jubileum i Globala Dövblinda

Globala Dövblinda Göteborg firade sitt 5-årsjubileum den 21 februari på Nordiska folkhögskolan i Kungälv.

Rektor Beate Fasting hälsade alla välkomna och talade lite om skolan och dess verksamhet. Teckenspråklärare Anne-Marie Ternstedt talade ingående om behovet av dövblindkunskap, ledsagning och tolkning. Landstinget och socialdepartementet borde underrättas om den "pengabrist" som uppstått. Dövblindas rätt till tolk borde vara en mänsklig rättighet.

Ordförande Björn Ångquists tal vid middagen inspirerade samtliga. Han betonade hur viktig samhörigheten är i en förening, som möjlighet att bryta den isolering som ofta följer med vårt handikapp.

Tolkeleverna och deras lärare fick ett stort tack för sitt arbete. Dagen avslutades med hopp om fortsatt gott samarbete i föreningen.

Ingegärd Axner

Rapport från nordiskt arbetsmarknadsseminarium:

Stora förändringar i arbetslivet på bara 10 år

Ragnar Veer och Ola Lundström representerade SDR vid det nordiska arbetsmarknadsseminariet den 23-26 januari 2008 på Castberggård folkhögskola i Danmark. Saxat ur deras rapport:

Inledningsvis jämfördes situationen i de nordiska länderna, vad gäller arbetsrätt och diskrimineringslagar.

I Danmark är 52 procent av alla döva arbetslösa. Det beror bl.a. på brister i utbildningssystemet och att arbetsmarknaden har ökat kraven på arbetskraften. Fungerande kommunikation är ett krav som ofta lägger hinder i vägen för döva.

Danmark har en kompensationslagstiftning. Företagen får ersättning för merkostnad för funktionshindrade anställda. Danskar får teckenspråkstolk max 20 timmar i veckan på arbetsplatsen.

Det danska Arbetscenter för döva genomför ett projekt i samarbete med danska Posten. 45-50 döva fick jobb på Posten efter två månaders utbildning. De får i början stöd av erfarna döva mentorer, som redan jobbar på Posten.

Från Norge rapporterades bl.a. om lönebidragssystemet och den obegränsade rätten till arbetstolkning. Det norska parlamentet har initierat en satsning på funktionshindrade i arbetslivet, för att bl.a. minska sjukskrivningarna och få in fler funktionshindrade på den öppna arbetsmarknaden. Norges dövförbund har startat ett projekt för utbyte av erfarenhet mellan döva arbetstagare.

Finlands dövförbund genomför just nu en stor undersökning om dövas situation på arbetsmarknaden, som ska bli klar under 2008. Finska Osku är ett bemanningsföretag som ägs av 200 döva medlemmar. Bl.a. har man en vinstgivande verksamhet för demontering och återvinning av begagnade datorer. Osku arbetar för fler jobbmöjligheter, insamlande av kunskap om arbetsmarknaden för döva, och rådgivning till döva egenföretagare.

Föreläsaren Tomas Worseck från det tyska dövförbundet berättade att dövas situation på arbetsplatsen är förhållandevis sämre än för andra funktionshindrade. Det beror oftast på att fungerande språklig kommunikation är avgörande för socialt samspel på arbetsplatsen. I snitt är 40 % av döva i Tyskland arbetslösa. Företagen vill inte anställa äldre

arbetskraft, eller icke kvalificerad arbetskraft. Skolbetyg och yrkesutbildning är mycket viktigt. Unga som valt "fel" utbildning förblir arbetslösa.

Arbetslivet har förändrats mycket på bara 10 år. Användning av datorer och mobiltelefon är utbredd. Arbetsgivarna ställer allt högre krav på flexibilitet och kommunikation på arbetsplatsen, och det gäller även döva. Typiska arbetsplatser i tillverkningsindustrin har minskat kraftigt.

Det finns tre olika problemgrupper, ganska lika i hela Norden: 1) psykiska problem, 2) saknar kompetens från minst grundskolenivå, 3) behöver arbetsträning av olika skäl (uppfostran och stöd till individen).

Tomas Worseck anlade också ett EU-perspektiv. Dövas situation är likartad i de olika EU-länderna. Döva behöver bl.a. utbyte av kunskap om teknik som passar för döva.

En viktig fråga är social kompetens på arbetsplatsen. Alla var överens om att yrkeskompetens och social kompetens är en viktig kombination för anställningsbarhet. Där kan skolor och yrkesskolor göra mer.

Vi bör diskutera hur en framtida teckenspråkig skola ska utformas så att den kan anpassas till dövas framtid på arbetsmarknaden. Bl.a. bör yrkesvägledning på grundskolorna och gymnasieskolorna utredas och arbetsmetoderna förbättras.

Worseck föreslog att vi tillsammans startar ett EU-projekt som ska samla in data, material och information. Han ska undersöka de ekonomiska förutsättningarna för ett EU-projekt.

Vi vill gemensamt arbeta fram material om social kompetens och kulturkrockar på arbetsmarknaden. Andra nordiska länder har inte den svenska modellen med Allmänna arvsfonden. Idén att Sverige kan ansöka om projektpengar för insamling av material om social kompetens applåderades av övriga länder. Projektet kan samordnas via DNR:s* hemsida.

Vi anser det viktigt att SDR ska bevaka och påverka utvecklingen på arbetsmarknaden för döva och hörselskadade i Sverige. SDR bör även bevaka arbetsmarknadsfrågor på EU-nivå, i samverkan med EUD:s* anslutna dövförbund.

(Underlag: SDR-rapport av Ragnar Veer och Ola Lundström)

*DNR – Dövas Nordiska Råd

*EUD – European Union of the Deaf (Dövas EU)

Årsmöten i Borås – och snart 100-årsjubileum

■ **Borås Dövas Pensionärsförening** har haft årsmöte den 13 februari 2008. Som ordförande omvaldes Roland Califf, vice ordf. Britt Thörner, kassör Inga Axelsson, sekreterare Berit Forsberg, ledamot Bo Johansson.

Pensionärsföreningen fyller 25 år den 12 mars, vilket skall firas.

Borås Dövas Förening har haft sitt 99:e årsmöte i föreningslokalen på Fabriksgatan 10 i Borås den 16 februari 2008.

Ordförande är Paula Larsson, kassör Roland Califf, sekreterare Klas Bengtsson, ledamöter Anders Rydbäck, Christer Larsson och Dan-Åke Söderström.

Efter årsmötet bjöds på potatissallad och rostbiff.

Den 9 februari 2009 fyller Borås Dövas Förening 100 år. Det kommer att firas med ett stort jubiléum och många inbjudna.

Berit Forsberg

Någon måste göra det...

IDAG NÄR JAG KÖPTE hem en IKEA-stol och monterade ihop den, slog det mig att personer som sätter sig på stolen inte kommer att tänka på vem som monterade den. Man sätter sig bara och gör sitt.

Det är inga konstigheter. Vi köper det vi vill ha för att fylla behov i vårt liv. Jag köpte stolen för jag behövde en stol till mitt nymonterade skrivbord. Utan stolen hade skrivbordet inte fyllt någon funktion. Jag behövde skrivbordet för att jag ville ha en egen plats där jag kunde plugga och göra uppgifter. Det var ett måste, annars skulle pluggandet bli lidande.

Skrivbordet fyller många funktioner, jag har mina papper liggandes lite överallt på det. Jag har också mina pärmar i ordning på en av skrivbordets hyllor. Det underlättar det administrativa i mitt liv.

JA, DET ÄR SÅ MYCKET man inte ser när man raskt går och sätter sig vid sitt skrivbord. Det är precis som med allt annat. Du tänker aldrig på vilka som gjort din favoritchoklad. Du tänker inte på att det är verkliga personer bakom chokladbitarna du glufsar i dig varje myskväll. Du tänker inte heller på vilka det är som med svett och möda snickrat ihop väggarna och taket som utgör det du kallar för ditt hem.

De är viktiga. De måste finnas, annars hade du inte haft ett hem.

PRECIS LIKADANT är det med Sveriges Dövas Ungdomsförbund. Vi gör många saker som folk inte

ser. Saker som folk tar för givet. Jag tror också att vi själva inom SDU inte alltid inser att saker som kan verka banala kan vara väldigt betydelsefulla. Det är precis som med mitt pluggande. Säg att jag ägnar mig åt att läsa tio sidor fem gånger om dagen. På tio dagar har jag då plöjt mig igenom 500 sidor. Då inser man att något som verkar banalt kan vara betydelsefullt. Den effekten uppkommer alltid först efter en lång tid.

DET GÅR INTE ATT TA miste på det engagemang man får känna och se, när man är bland folk som vill åt samma håll.

Detta säger jag för att jag är en av dem som fått förmånen att själv vara en del av SDU och fått sett hur allt arbete inom dövrörelsen fortskridit.

Dagens unga döva har det rätt bra. De får det mesta de behöver, de får sina behov tillgodosedda. Men det går inte en dag utan att någon klagar på att det inte textas tillräckligt på TV. Det går inte en dag utan att någon klagar på tolkservicen.

MEN DAGEN DÅ de inte längre behöver klaga på undertexter och tolkservice, blir de nöjda. Bara nöjda. Liksom med chokladbitarna man köper till sina myskvällar: Man ser slutprodukterna, men inte hur mycket "blod, svett och tårar"* det ligger bakom.

Därför känns det bra om ni surfar in på vår nya blogg!

KRISTOFER CARLSSON, STYRELSELEDAMOT I SDU

**Ur ett berömt tal av Winston Churchill (1874-1965), brittisk premiärminister under andra världskriget.*

Häng med till Almedalen!

Almedalsveckan är den så kallade politikerveckan på Gotland, då alla politiker möts och samtalar under en hel vecka. Det är också ett tillfälle då många intresseorganisationer, fackförbund etc. tar tillfället i akt och arbetar med påverkansfrågor direkt på plats. Unga Hörselskadade (UH) var där i fjol och hade bland annat "Slingpatrullen" som undersökte hur hörselringorna fungerade på de olika arrangemangen.

Resultatet blev långt ifrån tillfredsställande och hörselskadade kunde därmed inte alltid hänga med vad som sades under politikerveckan. Det är en viktig fråga avseende delaktighet och tillgänglighet! Det uppmärksammades på SVT:s morgonnyheterna, där UH:s ordförande blev intervjuad om bristen på tillgänglighet.

Nytt för i år är att både SDU och UH åker dit tillsammans och arbetar med gemensamma påverkansfrågor. Skolfrågan kommer att bli den viktigaste punkten vi tar med till Almedalen. Vi har ännu inte bestämt hur vi ska utforma vårt påverkansarbete i detalj. Det blir flera möten under våren där våra arbetsgrupper

gemensamt ska lägga upp en strategi. I nuläget är det ombudsmannen Ida, ordföranden Emil samt styrelseledamoten Kristofer som ingår i SDU:s arbetsgrupp.

Vi har tidigare på vår hemsida sökt fler ungdomar som vill ingå i arbetsgruppen. Vill DU följa med oss till Visby i sommar den 6-12 juli och vara en del i vår påverkansgrupp? Hör av dig till Ida på ida.karlsson@sdrf.se! Naturligtvis kommer vi att blogga under tiden vi är i Almedalen och hålla er uppdaterade om vad som händer där!

SDU:s nya blogg

På SDU:s nya blogg skriver alla som är aktiva inom SDU – styrelseledamöter, kansliet och personer i våra olika arbetsgrupper. Vi hoppas också kunna videoblogga inom snar framtid. Du kan surfa in på bloggen och lämna kommentarer, funderingar eller frågor! Adressen är www.s-d-u.se/blogg

Sveriges Dövas
Ungdomsförbund (SDU)

Adress:
Förmansvägen 2, 6 tr
117 43 Stockholm

Fax:
08-442 14 97

Texttel. adm:
08-442 14 95

Hemsida:
www.s-d-u.se

E-post:
sdu@sdrf.se

Ordförande:
Sven-Emil Karmgård

E-post:
sven-emil.karmgard@sdrf.se

3G-mobil/SMS:
0735-050 144

Debbie Rennie.

Tack för en underbar resa

Många stora röda rosor till Tyst Teater vid Riksteatern för att jag fick en chans att uppvisa hur fantastisk teckenspråkspoesi är för alla som har sett föreställningen Solo!

Teckenspråket ger mig massor möjligheter att leka med, och jag hoppas att teckenspråkiga ungdomar kan få inspiration och se möjligheterna att experimentera med språket. Min tvåveckorsturné var en underbar resa, trots att det bitvis var tufft. Tack till alla arrangörer som visade Solo:

Jönköpings Läns Dövas Förbund, Nordiska Folkhögskolan, Östervångsskolan, Culturen,

Risbergiska skolan, RGD/RGH, Birgittaskolan, Västanviks folkhögskola, Kristinaskolan, Manillaskolan, Stockholm Dövas Förening, och avslutning med fem minuter ur Solo vid Dramatens 100-årsjubileum*. Ett extra tack till Lars Otterstedt, som lyfte mitt arbete!

DEBBIE Z. RENNIE

**Läs mer om Dramatens jubileum på sidan 4*

Till minne

Sven Olle Nilsson har lämnat oss. Han var en eldsjäl för dövas sommarhem på Bohus Björkö. Han fanns alltid där i vått och torrt, och har alltid sett till att våra gräsmattor var gröna och nyklippta.

Alla som kände honom vet att han hade ett hjärta av guld. Sven Olle hade ett eget uttryck "Med ett gott hjärta och gott samarbete så kommer man långt".

Vi alla som kände Sven Olle vet att han fick ett fint liv tillsammans med sin livskamrat Anna-Maria Björklund och hennes dotter Rose-Marie med familj.

Vi tackar dig Sven Olle för allt du gjort, och vi tänker på Anna-Maria i hennes svåra stund.

KAMRATERNA OCH ARBETSGRUPPEN PÅ SOLHEM,
VIA GULL-BRITT

Skolträff i Örebro för 53:or

■ Hej alla kamrater som slutade skolan i Örebro 1953! Nu är det dags igen – vi kommer att ha en kombinerad konfirmations- och skolträff lördagen den 30 augusti i Örebro Dövas Förenings lokal, Karlslundsgatan 18.

Endast lördagen, samling kl. 12.00. Det erbjuds buffé med dryck och kaffe.

Ni som tänker stanna kvar till söndagen får själva ordna logi.

Anmälan senast 1 augusti till Kerstin Stelling-Lindvall på tal- och texttel. 021-84 11 55 eller Anita Karlsson på texttel. 0122-17 992.

Varmt välkomna den 30 augusti!
Kerstin Stelling-Lindvall

besök oss på:
www.sdrf.se

PENSIONÄRSDAGAR I GÖTEBORG 27-29 MAJ 2008

Dövas pensionärsdagar hålls i år på Solhem, Björkö, utanför Göteborg den 27-29 maj 2008. Program:

Tisdag 27 maj

- Ankomst Solhem, inkvartering. Lunch 11.30–13.00. Välkomsttal av SDP:s ordf. Karl-Erik Karlsson samt Stig Ros, ordf. i Göteborgs Pensionärsförening. Diskussion kring äldreomsorgen i Göteborg (under förutsättning att tillfrågade politiker kan komma). Kaffe med dopp. Poängpromenad. Middag ca 18.00. Kvällskaffe

ONSDAG 28 MAJ

- Frukost 06.30–08.00
- Alternativa utflyktsmål; Öckerö eller Paddan (rundtursbåt i Göteborg) eller Universeum, Liseberg m.m, eller bara stanna på vackra Björkö och njuta av gemenskapen.
- Bankett ca 18.30; trerättersmiddag med ett glas vin eller öl och kaffe. Ev. lotteri

TORS DAG 29 MAJ

- Frukost 06.30–08.00. Hemresa. Ev. en lättare lunch.

PRIS: Måltider/bankett och logi 1000 kronor, exklusive utflykter.

RUMSBOKNING: Gull-Britt Engdahl, mobil 0761-65 08 28, fax 031-40 40 58, e-post: gullan41@hotmail.com

INFORMATION: Stig Ros, e-post: stigros@bredband.net eller stig.ros@sdrf.se

Bindande anmälan **senast måndag den 21 april 2008** till Göteborgs Dövas Pensionärsförening samt inbetalning till postgiro 84 99 77-4. Märk talongen "Pensionärsdagar 2008" plus namn, adress, textis eller SMS.

VÄLKOMNA!

Pensionärsföreningen i Göteborg
i samarbete med Solhem

Ett svart år 2007

Med "svart" menar jag att jag är döv och blind och åtskilliga gånger under året har blivit nekad tolk. Det är ett hårt slag mot mänskliga rättigheter att inte kunna få delta i kulturella och andra aktiviteter och att inte få hjälp ute i samhället. Man tvingas leva i mörkret utan kommunikation och intryck, när man inte får syntolkar som beskriver omgivningen, visar saker, beskriver detaljer.

Det är mycket vanligt att döva teckenspråkanvändare som inte fått tolkar mår dåligt. Deras klagomål kastas fram och tillbaka när ingen vill stå som ansvarig för tolkverksamheten. Problemet med tolkservicen är det monopol som styr hela tolkverksamheten. Det krävs en reformering av tolkverksamheten genom att i första hand lägga ned monopolet, som Tolkcentralen i Stockholm planerar att göra.

I början kan landstinget ha ansvar för verksamheten och sedan kan ansvaret övergå till staten. Försäkringskassan kan möjligen vara en del av denna lösning eftersom det gäller alla tolkverksamheter i hela landet.

Det händer ofta att döva inte får tolkhjälp och de kan då må psykiskt dåligt. De kanske i framtiden ska vända sig till läkare för att få remiss, så att tolkar av olika slag, t.ex. teckenspråks- och skrivtolk, blir en rehabiliteringsåtgärd och Försäkringskassan står för kostnaden. Syn- och hörselskadade kan t.ex. få hjälp med ledsagare från kommunen. Idag slösas det mycket resurser på "lyxledsagare", dvs. personer med tolkutbildning.

Nu har vi väntat i årtal – en reform på tolkområdet bör initieras snart!

BJÖRN

Varde ljus!

Föreningen Sveriges Dövblinda (FSDB) har många medlemmar som också är med i dövföreningar runt om i landet och som deltar i deras aktiviteter. Men det händer att dessa aktiviteter inte är fullt tillgängliga för en person med dövblindhet. Anledningen är ofta brister i belysningen i de lokaler där aktiviteten pågår.

Önskemålen om vad som är bra belysning för en person med dövblindhet skiljer sig från individ till individ, men FSDB har ett par generella råd:

- Lokaler bör vara ljusa och belysningen lika överallt.
- Bra belysning på föreläsare, föredragare eller deltagare. Kanske till och med en extra strålkastare kan riktas mot denne.

Att tänka på detta kan vara avgörande för att personer med dövblindhet ska känna sig välkomna och ha full tillgänglighet till aktiviteter på teckenspråk. FSDB hoppas att dövföreningar som har medlemmar med dövblindhet kan försöka ha våra enkla råd i bakhuvudet när de arrangerar sina aktiviteter.

Ta gärna kontakt med personer med dövblindhet för råd, om ni behöver.

FÖRENINGEN SVERIGES DÖVBLINDA, PÅ UPPDRAG AV PERSONER
MED DÖVBLINDHET SOM ÄR MEDLEMMAR I SDR

Tio små dövföreningar...

Tio små dövföreningar fanns det förr i tia
En lades ner, sen var det bara nia

Nio små dövföreningar slet utan måtta
En slet ihjäl sig, sen var det bara åtta

Åtta små dövföreningar ville resa nu
En förening åkte vilse, sen var de bara sju

Sju små dövföreningar börja' baka kex
En högg ved till baket, så var de bara sex

Sex små dövföreningar börja' längta hem
En for hem till mamma, så var de bara fem

Fem små dövföreningar retade en myra
Myran bet ihjäl en, sen var de bara fyra

Fyra små dövföreningar ville fjällen se
En frös ihjäl, sen var de bara tre

Tre små dövföreningar i protest-march gå
De hade inget tillstånd, så kvar blev bara två

Två små dövföreningar satt i solens sken
En solade ihjäl sig, sen var det bara en

En liten dövförening så ensam bland alla troll
Den kämpade och slet, men till sist så var det noll

Visst var det bättre förr, när alla hjälptes åt. Vart är vi på väg nu? Man blir riktigt rädd!

BERIT FORSBERG, MEDLEM I BORÅS DÖVAS FÖRENING

Nordisk familjevecka i Norge

På Ål folkhögskola i Norge arrangeras den 22–28 juni 2008 en Nordisk familjevecka för döva föräldrar med döva barn (0–6 och 7–11 år).

Mer information via Norges Døveforbunds hemsida www.deafnet.no – klicka på "Nordisk familieuke".

Vilken bild ger medierna av oss?

Två spörsmål har cirklat i luften sedan den där dagen. Det ena var att jag hukade mig för att vara på samma höjd som den jag skrev lappar med. Personen i fråga var kortväxt. Det slog mig genast att det nog var ett misstag. Hon var ju inget barn. Men om jag stod upp, kunde jag verka överlägsen, då jag var längre än hon.

Och det andra jag undrade var om kortväxthet är ett funktionshinder.

De där frågorna erinrade jag mig när jag nyligen deltog i en workshop tillsammans med journalister, främst från SVT:s nyhets- och samhällsprogram, och representanter från handikapporganisationer. Public servicejätten hade, i samarbete med HSO*, bjudit in en rådgivare från Storbritannien. Hon har lång erfarenhet av att ge funktionshindrade plats i BBC:s* sändningar. SVT vill bli bättre på att göra samma sak.

Den brittiska experten, som själv är funktionshindrad – haltar – visade inslag som sänts i både BBC och SVT. Det ena handlade om en man som hade protes och som sprang ensam i ett nästan öde landskap. Bilderna var magnifika. Solen sken. Någon ond baktanke fanns inte.

M-e-n varför låta honom motionera utan sällskap? Iscensättningen i reportaget förstärkte bilden av mannen som någon som stod utanför samhället.

En redaktör från SVT:s morgonprogram nämnde att jämn könsfördelning och etnicitet* är två självklarheter sedan en tid tillbaka när han planerar vilka soffgäster och intervjupersoner han ska ha. Men funktionshinder, då?

En rad osynliga funktionshinder finns ju. De två stora frågorna blir därför: Hur ska funktionshindrade skildras som *människor*, istället för som

funktionshindrade, och hur ska funktionshindren märkas i media, både de synliga och de dolda?

Jag tänkte på döva när jag läste Maciej Zarembas lysande artikelserie "Först kränkt vinner", publicerad i Dagens Nyheter. Den handlade om studerande som ideligen anmälde Lärarhögskolan i Stockholm till DO, HO och HomO*. Två av dem hade till exempel blivit avrättade från vidare studier till lärare med hänvisning till deras bristfälliga svenska. Kan det betraktas som diskriminering?

Tänk om det hade gällt döva lärarstuderande. Hur skulle deras fall då berättas av journalister och hanteras av myndigheter? Många döva har ju fått höra av sina lärare hur "duktiga" de är på svenska, även om de faktiskt inte är det.

Det är som bekant svårare för döva att lära sig skriftliga språk. Samtidigt har ju en del döva visat att de kan skriva korrekt, även om felet smyger sig in i texten förr eller senare. Det kan de också göra för hörande, fast inte på samma sätt.

Funktionshinder som fråga har i alla fall – äntligen – kommit upp på dagordningen i media. Nöten måste bara knäckas först, när det gäller hur vi döva och andra funktionshindrade ska skildras.

Förvirringen är ganska stor.

Är det till exempel inte längre okej att använda ordet handikapp?

Nyligen har jag fått höra att handikapptoaletten helst ska heta "tillgänglig toalett". Smaka på förkortningen: TT. Är den inte snygg?

Eller kanske Teckenspråkig Toalett?

Nu måste jag i alla fall gå på TT!

N. M.

NICLAS MARTINSSON

* BBC – brittisk public service-radio och -TV

* Etnisk tillhörighet – en individs nationella eller etniska ursprung, hudfärg eller ras

* HSO – Handikapporganisationernas samarbetsorgan

* DO – Ombudsmannen mot etnisk diskriminering

* HO – Handikappombudsmannen

* HomO – Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning

Efterlyses: Pensionärer i norr!

■ Till Döva Pensionärer! Västerbottens län Dövas Pensionärsförening behöver ditt medlemskap i vår förening.

Medlemsavgiften kostar 50 kr per person för 2008. Föreningen står för årets registreringsavgift till Sveriges Dövas Pensionärsförbund, år 2009 blir årsavgiften 60 kr per person.

Vi i styrelsen önskar döva pensionärer i Västerbotten välkomna att höra av sig om det finns intresse eller frågor angående medlemskap, till Ann-Britt Lindh, Torpvägen 4, 931 65 Skellefteå.

VBT:s bankgiro: 8420-2 984 133 180-5

Hälsningar från pensionärsföreningen,

Ann-Britt Lindh, Birger Lindh, Gunnel Marklund, Siv Öhman

Inget äldreboende i Älvsjö

■ Ritningarna var färdiga och tomten fanns. Det skulle byggas ett teckenspråkigt kombinerat senior- och vårdboende i Älvsjö, Stockholm.

Men projektet blir inte av. Länsstyrelsen sätter stopp för byggplanerna, då det ligger för nära järnvägsspåret och man inte kan garantera säkerheten för dem som ska bo där.

Nu finns ett annat förslag att bygga vårdboende i Hökarängen tillsammans med hörande. Men här planeras inget seniorboende.

Som det ser ut i dag får Stockholms Dövas Förening med flera arbeta vidare för ett äldrecenter som omfattar både seniorlägenheter och vårdboende i teckenspråkig miljö.

L.T.

VT8882

Bildtelefoni när den är som bäst

Med Visiontechs bildtelefon VT8882 kan du lika enkelt som med en vanlig telefon nå dina nära och kära med bild, ljud och text* var de än befinner sig i världen. Ingen samtalstaxa tillkommer. Allt i ett lösning som **inte** kräver en dator. Allt du behöver ha är bredbandsuppkoppling, elektricitet och en VT8882.

Total kommunikationslösning för döva och hörselskadade.

- Bra ljud och bildkvalitet
- *Textmeddelanden till andra VT8882 användare
- Uttag för varseblivning
- Godkänd av HI

Vill du veta mer om hur du ansöker om en VT8882 som ett hjälpmedel gå in på vår hemsida:

www.vt8882.se

Gyllenpalmsgatan 2 | 211 30 Malmö | Taltel : 040-661 41 80 | Fax : 040-661 41 88
Mobil/sms/3G : 0701 44 33 77 | E-mail : mail@visiontech.se |

Vi kan

Trycksaker!

- och gör allt inom tryckeribranschen

Vi hjälper även till med

HEDEMORA TRYCK AB

- Digitala färgutskriftor
- Affischer i mindre serier
- Dataskurna dekaler

Verkstadsgatan 29
776 35 Hedemora
Tel 0225-144 77
www.hedemoratryck.se

Känner du dig begränsad?

Vi ger dig frihet ...

Tänk om allt vore anslutet med sladdar? Det skulle hämma vår rörelsefrihet och vi skulle säkerligen lätt snubbla överallt. Tillsammans med sändarna i Bellman Visit-systemet hjälper Bellman Visit Flash dig som är hörselskadad eller döv att uppfatta dom viktiga signalerna i din vardag.

Med tydliga blixtsignaler uppmärksammas du om t.ex. telefonens ringsignal, när någon ringer på dörren eller om det börjar brinna på natten.

Helt utan onödiga sladdar.

Bellman Visit - Det trådlösa varseblivningssystemet.

Bellman & Symfon®
www.bellman.se

Bellman & Symfon AB
S. Långebergsgatan 30, 421 32 Västra Frölunda
Tel: 031 68 28 20, Fax: 031 68 28 90
info@bellman.symfon.se, www.bellman.se